

MAGAZÍN: L'UDSKÉ PRÁVA LGBT+ L'UDÍ

AMNESTY
INTERNATIONAL

Amnesty International je najväčšia ľudskoprávna mimovládna organizácia na svete – celosvetové hnutie viac ako 10 miliónov ľudí z viac než 150 krajín a území sveta usilujúcich sa o dodržiavanie ľudských práv na celom svete. Naša vízia je svet, v ktorom tí, ktorí sú pri moci, plnia svoje sľuby, rešpektujú medzinárodné právo a zodpovedajú sa za svoje činy. Sme nezávislí od akejkoľvek vlády, politickej ideológie, ekonomických záujmov alebo náboženstva. Financujú nás najmä naši členovia a členky prostredníctvom individuálnych darov. Veríme, že naša solidarita, práca a spolupatričnosť voči ľuďom na celom môže zmeniť našu spoločnosť k lepšiemu.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

1. OBSAH

1. OBSAH	3
2. ÚVOD	4
3. NIEKTORÉ DÔLEŽITÉ POJMY	10
4. ZA OBRANU LGBTI+ ĽUDÍ ČELIA NEUSTÁLYM ÚTOKOM	17
5. ROZHOVOR O SÚHLASE V LGBTI+ KOMUNITE	21
6. PRÍKLADY VZDELÁVACÍCH AKTIVÍT	41

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

2. ÚVOD

Ľudia na celom svete čelia útokom za to, koho milujú, ako sa obliekajú a de facto za to, kým sú. Byť lesbou, gejom, bisexuálnym, transrodovým, intersex alebo nebinárnym človekom (LGBTI+) aj dnes v mnohých krajinách sveta znamená dennodenne čeliť diskriminácii a šikane. Táto diskriminácia môže byť založená na sexuálnej orientácii (kto človeka priťahuje); rodovej identite (ako sa človek definuje a cíti bez ohľadu na biologické pohlavie alebo rod, ktorý mu priradili pri narodení), vyjadrení rodovej identity (ako svoju identitu človek vyjadruje skrz oblečenie, účes či mejkap) alebo pohlavných znakov (aký tvar majú pohlavné a reprodukčné orgány človeka alebo aké chromozómy či hormóny sa nachádzajú v jeho tele).

LGBTI+ ľudia čelia množstvu škodlivých predsudkov a nerovnému zaobchádzaniu vrátane problematickeho prístupu k primeranej zdravotnej starostlivosti, diskriminácie na pracovisku či možnosti získať zamestnanie. Častokrát zažívajú obťažovanie na uliciach aj na pracovisku či v škole, stretávajú sa s osočovaním, nadávkami a šikanou, ktoré nezriedka prerastajú do zdraviu a životu nebezpečných útokov.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

ZA ČO BOJUJEME?

Amnesty International bojuje proti diskriminácii a za práva LGBTI+ ľudí na celom svete. Vlády a svetoví lídri a líderky od nás pravidelne dostávajú odporúčania, ako zlepšiť zákony a chrániť práva všetkých ľudí bez ohľadu na ich sexuálnu orientáciu alebo rodovú identitu. Aby náš spoločný zápas za práva a spravodlivosť pre všetkých priniesol výsledky, musíme presne vedieť, čo sú naše ciele a aké prekážky nám stoja v ceste.

Na nasledujúcich riadkoch si môžete prečítať o tom, akým predsudkom a stereotypom LGBTI+ ľudia dennodenne čelia, ako tieto predsudky búrať, prečo Amnesty International žiada dodržiavanie práv LGBTI+ ľudí a o akých právach konkrétne hovoríme.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

Každý človek má právo na súkromný a rodinný život. Toto právo zahŕňa možnosť slobodne prejavovať svoju sexuálnu orientáciu a rodovú identitu, právo zosobášať sa a založiť si rodinu, a tiež právo na rodičovstvo. Nútené kastrácie a ďalšie nebezpečné, invazívne a úplne zbytočné operácie, do ktorých sú transrodoví a intersex ľudia často nútení, sú v rozkole s ochranou práva na súkromie a zdravie a dotknutým osobám môžu spôsobiť trvalé fyzické a psychické následky.

Právo na súkromný a rodinný život by malo byť garantované všetkým ľuďom bez rozdielu, LGBTI+ ľudia však toto právo často nepožívajú v plnej miere a mnohé krajiny ich o právo na rodinný život dokonca cielene oberajú. Fakt, že na Slovensku aktuálne platný Zákon o rodine definuje manželstvo ako zväzok muža a ženy, je v priamom protiklade s ochranou tohto práva, lebo iným ako heterosexuálnym párom znemožňuje uzavrieť legálny zväzok a požívať práva, ktoré partnerom z manželského zväzku vyplývajú. Zároveň, nedávne snahy o zmenu Ústavy, ktorej cieľom bolo vylúčiť „možnosť priznania akýchkoľvek rodičovských práv

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

homosexuálnym párom“ by v praxi znamenala reálne ohrozenie aj pre deti, ktoré už v súčasnosti vychovávajú dve mamy alebo dvaja otcovia.

Nemenej závažným pokusom o obmedzenie práv bola časť novely, ktorá ašpirovala na obmedzenie práva transrodových ľudí na to, aby mohli žiť v súlade so svojou skutočnou identitou. Za návrh zákona hlasovalo v apríli 2021 až 44 poslancov a poslankyň Národnej rady. Schválenie škodlivého zákona sa podarilo zastaviť aj vďaka intenzívnej snahe mnohých neziskových organizácií, ďalšie pokusy o obdobné škodlivé zmeny sú však pravdepodobne len otázkou času. V prípade prijatia takýchto zákonov by Slovenská republika priamo porušila svoje medzinárodné ľudskoprávne záväzky a ľudia, ktorým by boli týmto spôsobom upierané práva, by sa mohli obrátiť na Európsky súd pre ľudské práva.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

Amnesty v tejto oblasti dosiahla aj viacero úspechov.

Po globálnej kampani, ktorú viedla Amnesty International, najvyšší súd na Taiwane rozhodol, že zákaz manželstiev osôb rovnakého pohlavia je protiústavný. Taiwan sa v máji 2019 stal prvou ázijskou krajinou, ktorá legalizovala manželstvá osôb rovnakého pohlavia.

Naša práca výrazne ovplyvnila aj zmenu zákonov v Grécku, Dánsku a Nórsku, kde majú transrodoví ľudia možnosť požiadať o legálnu zmenu rodu a žiť v súlade so svojou rodovou identitou.

Právo na ochranu pred diskrimináciou a násilím

Podľa informácií projektu Transrespect versus Transphobia Worldwide je vlna násilia proti transrodovým ľuďom opäť na vzostupe. Podľa projektu bolo od 1. októbra 2019 do 30. septembra 2020 v 75 krajinách a teritóriách na celom svete oficiálne zaznamenaných 350 vražd transrodových, nebinárnych a intersexuálnych ľudí. Tento počet predstavuje nárast približne o 6 % oproti roku 2019 a dopĺňa hrozivú mozaiku zločinov z nenávisti. Pre dokreslenie situácie, od 1. januára 2008 do 30. septembra 2020 bolo v skúmaných 75 krajinách a teritóriách zaznamenaných minimálne 3664 prípadov vražd transrodových, nebinárnych a intersex ľudí.

Nepriateľstvo a nenávisť voči LGBTI+ ľuďom burcujú často práve vlády, ktoré majú povinnosť chrániť ich ľudské práva. Očierňovanie homosexuálnych ľudí čečenskými štátnymi orgánmi viedlo k únosom, mučeniu a vraždám mnohých gejov, kým vrcholní štátni predstavitelia neoblomne tvrdia, že v Čečensku žiadni LGBTI+ ľudia nie sú.

V roku 2016 zavraždili dodnes neusvedčené ozbrojené skupiny v Bangladéši viacero LGBTI+ aktivistov, ktorých usmrtili mačetaťmi. Polícia ani vláda dlhodobo neprejavujú najmenší záujem vyvodiť trestnoprávnu zodpovednosť a rodinám obetí priniesť spravodlivosť. V mnohých častiach

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

subsaharskej Afriky žijú LGBTI+ ľudia v strachu, že ak sa niekto dozvie o ich identite alebo sexuálnej orientácii, napadnú ich alebo dokonca zavraždia.

Podľa údajov Medzinárodnej asociácie LGBTI+ organizácií (ILGA World) z roku 2020 je dobrovoľná sexuálna interakcia medzi ľuďmi rovnakého pohlavia trestným činom až v 67 krajinách sveta. V šiestich, resp. jedenástich krajinách sveta, vrátane Iránu, Nigérie, Saudskej Arábie či Jemenu, môžu byť ľudia usvedčení z tohto „zločinu“ odsúdení na trest smrti a popravení. Zákony, ktoré kriminalizujú dobrovoľnú sexuálnu aktivitu dospelých ľudí, vo viacerých ohľadoch priamo porušujú medzinárodné právo.

Aj napriek tomu, že väčšina krajín tieto reštriktívne zákony v praxi neuplatňuje, ich samotná existencia v právnom poriadku posilňuje spoločenské predsudky voči LGBTI+ ľuďom, ktorí žijú s pocitom, že pred obťažovaním, vydieraním a násilím nepoživajú žiadnu ochranu.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

3. NIEKTORÉ DÔLEŽITÉ POJMY

Sexuálna orientácia je schopnosť hlbokej citovej náklonnosti, sexuálnej príťažlivosti a intímnych sexuálnych vzťahov človeka s jednotlivcami iného alebo rovnakého pohlavia alebo viac ako jedného pohlavia.² V rámci tohto kontextu heterosexualita označuje sexuálnu orientáciu nasmerovanú k ľuďom iného pohlavia, homosexualita označuje sexuálnu orientáciu nasmerovanú k ľuďom rovnakého pohlavia a bisexualita označuje sexuálnu orientáciu nasmerovanú k ľuďom oboch pohlaví. Sexuálna orientácia je jednou zo štyroch zložiek sexuality jednotlivca, resp. jednotlivkyne.

Ďalšími zložkami sú biologické pohlavie, rodová identita (v minulosti označovaná tiež ako pohlavná identita), rodová rola (ide v podstate o komplex kultúrnych alebo spoločenských očakávaní, ktoré určujú správanie ľudí na základe ich pohlavia).

So spoločenskou rodovou rolou veľmi úzko súvisia rodové stereotypy. Rodové stereotypy tvoria neformálnu štruktúru moci, pod ktorou môžeme rozumieť normy, ktoré sa ako žiaduce /nežiaduce, resp. správne /nesprávne pripisujú v každodennom spoločenskom vedomí vlastnostiam, správaniu a konaniu buď mužom, alebo ženám. Sú to

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

zjednodušené obrazy o tom, čo znamená byť v tejto spoločnosti mužom a čo ženou. Treba si uvedomiť, že práva LGBTI ľudí sú v podstate spojenou nádobou s právami žien, pretože diskriminácia alebo akékoľvek porušovanie ich práv je často založené práve na rodových stereotypoch. A sú to práve LGBTI ľudia, ktorí priamo alebo nepriamo tieto stereotypy narúšajú.

Rodová identita je schopnosť človeka hlboko vnútorne a individuálne pociťovať rod, ktorý môže, ale nemusí, zodpovedať pohlaviu, ktoré bolo jednotlivcovi pripísané pri narodení, pričom sem patrí aj vnímanie vlastného tela (vrátane lekárskeho, chirurgického alebo iných úprav telesného vzhľadu alebo telesných funkcií uskutočnených na základe slobodného rozhodnutia) a iné rodové prejavy, napríklad obliekanie, rečový prejav a vystupovanie.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

Pojem rod, ako taký vznikol vďaka druhej vlne feminizmu v 60. tých rokoch 20. storočia, kedy bolo potrebné rozlíšiť biologické pohlavie (v angl. sex) a rod (v angl. gender), aby sa dokázalo, že vzťahy medzi rodmi nie sú (alebo nie výlučne) ekvivalentom, či dôsledkom anatómie, lebo existujú rodové roly a rodové identity nie sú v prvom rade zdôvodnené rozdielnym telesným usporiadaním, ale sú kultúrne a sociálne podmienené. Dôležitosť tohto rozlíšenia zachytila vo svojom výroku známa francúzska spisovateľka a filozofka Simone de Beauvoir: „Žena sa ženou nerodí, ale sa ňou stáva.“ A rovnako tak, muž sa mužom nerodí, ale sa ním stáva, tým, že počas života naberá rodovo konotované, t. j. zaťažené charakteristiky a vlastnosti.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

Samotná skratka LGBTI vznikla zo začiatočných písmen označení skupín ľudí jednak s inou sexuálnou orientáciou ako je heterosexuálna, t. j. gejovia a lesby, a ďalej z označenia bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych ľudí. Napriek tomu, že sa v rôznej literatúre, v médiách a iných zdrojoch častejšie stretneme so skratkou LGBT, sa stále viac začína používať skratka LGBTI (alebo LGBTQI), ktorá zahŕňa aj intersexuálnych ľudí (angl. intersex people). Význam tohto rozšírenia je práve v poukázaní na špecifickosť a práva tejto skupiny ľudí a môže dopomôcť k väčšej informovanosti.

Homosexualita predstavuje hlbokú citovú náklonnosť a fyzickú príťažlivosť k osobám rovnakého pohlavia. Takúto náklonnosť a príťažlivosť môžu

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

niektorí ľudia pociťovať aj voči osobám rovnakého pohlavia, a tiež voči osobám opačného pohlavia. Jedná sa o bisexualitu.

Homosexualita bola už v 70tych rokoch 20teho st. vyškrtnutá Americkou asociáciou psychiatrov z oficiálneho zoznamu duševných a citových porúch a začiatkom 90tych rokov vyškrtla homosexualitu ako duševnú poruchu aj Svetová zdravotnícka organizácia (angl. skr. WHO), čo v podstate znamenalo odpatologizovanie homosexuality.

Na označenie homosexuálne orientovaného muža sa používa slovo gej. V minulosti sa pojmom geji označovali aj lesby. S postupným vnímaním odlišnosti a špecifickosti homosexuálne orientovaných mužov a žien prišlo odlíšenie aj v pojmoch a na označenie homosexuálne orientovaných žien sa začal používať pojem lesba, resp. lesbická žena.

Ďalšie dôležité termíny, ktoré je potrebné spomenúť sú homofóbia, bifóbia, transfóbia, heterosexizmus a heteronormativita.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

Homofóbia sa obvykle definuje ako strach vychádzajúci z vnímania iného človeka ako homosexuálneho (v širšom slova zmysle sa vzťahuje aj na bisexuálnych a transrodových ľudí). Homofóbia sa prejavuje na štyroch rozdielnych, ale vzájomne prepojených úrovniach: osobná (súvisí so systémom hodnôt jednotlivca, predsudkami, presvedčeniami o LGBT ľuďoch ako o psychicky narušených jedincoch a pod.), v medziľudských vzťahoch (keď predsudky a predpojatosť ovplyvňujú vzťahy medzi ľuďmi v aktívnej podobe – diskriminácii, v urážkach, hrubých vtipoch, fyzickom násilí ...), inštitucionálna (týka sa toho, ako vládne, náboženské, vzdelávacie, profesionálne organizácie a inštitúcie diskriminujú na základe sexuálnej orientácie a rodovej identity) a kultúrna (niekedy sa nazýva spoločenská alebo kolektívna a prejavuje sa často v nepísaných pravidlách, normách správania, ktoré fungujú v spoločnosti spôsobom, ktorý ospravedlňuje, potvrdzuje právo na útlak LGBT ľudí).

LGBT ľudia ešte v procese uvedomovania svojej identity, rozhodovania o tom, či ju zverejniť, a vlastne počas celého života žijú v prostredí, spoločnosti, ktorá vyjadruje častejšie negatívne než pozitívne názory, postoje a reakcie k homosexualite a/alebo transidentite. Je ťažké ich ignorovať, nevšimáť si ich a nedať sa nimi ovplyvniť. Mnohokrát ich teda zvnútorňujú, obracajú proti sebe v podobe postojov, ktorými sami/samé seba zneisťujú, znevažujú. Ide o prejavy internalizovanej (zvnútornenej) homofóbie.

S homofóbiou sa v súčasnosti spájajú novšie termíny: homoodmietavý (osoba s negatívnym postojom k lesbám a gejom, ale súčasne bez obáv, že by mohla byť sama vnímaná ako lesba a gej a ani sa nespája s nenávisťnými postojmi či správaním), homoneinformovaný (osoba bez skúsenosti s lesbami a gejmi a bez vedomostí o nich), homopredpojatý (ľudia s predsudkami voči lesbám a gejom, ktorí súhlasia s

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

diskrimináciou alebo sami ju sami uplatňujú voči lesbám a gejom), homofóbny (osoba, ktorá nevie, ako na lesbu, resp. geja reagovať).

17. máj bol ustanovený ako Medzinárodný deň boja proti homofóbii a transfóbii s cieľom podporiť informovanosť o informačných a preventívnych opatreniach na boj proti homofóbii a transfóbii.

Podobne sa v súčasnosti zaviedol termín transfóbia – strach z vnímania človeka ako transrodového, a bifóbia – strach z vnímania človeka ako bisexuálneho.

Spomenieme ešte pojem **coming out**. Jedná sa o vývinový proces, počas ktorého človek rozpoznáva svoju emocionálnu a sexuálnu náklonnosť k osobám rovnakého pohlavia alebo rodovú identitu, príjme gejskú, lesbickú, bisexuálnu alebo transrodovú identitu (vnútorný coming out) a/alebo sa zdôverí s touto identitou iným (vonkajší coming out).

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

4. ZA OBRANU LGBTI+ ĽUDÍ ČELIA NEUSTÁLYM ÚTOKOM

[Pri čítaní nasledujúcich riadkov treba upozorniť na to, že text vznikol pred krutou a nezákonnou agresiou Ruskej federácie na Ukrajinu]

Mimovládna organizácia Sfera patrí medzi najstaršie ukrajinské organizácie, ktoré sa venujú ochrane práv LGBTI+ ľudí a žien. Od roku 2006 poskytuje bezpečné miesto pre ženy a LGBTI+ ľudí v Charkove, druhom najväčšom meste Ukrajiny. Zakladateľky organizácie Anna Šaryhina a Vira Černygina, ako aj priestory ich komunitného centra, čelili počas uplynulého roka desiatkam homofóbnych útokov. Napriek tomu, že Anna a Vira útoky nahlásili polícii, k potrestaniu páchatel'ov dodnes nedošlo.

Ukrajina sa v oblasti rešpektovania práv LGBTI+ ľudí považuje za jednu z najpokrokovejších krajín bývalého Sovietskeho zväzu. Napriek tomu si štát nedokáže poradiť s narastajúcim počtom trestných činov páchaných z nenávisťi, homofóbne a transfóbne skupiny rastú na Ukrajine ako huby po daždi.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL

Organizácia Sfera sa stala terčom desiatok homofóbnych útokov. Útočníci močili na steny budovy, kde organizácia sídli, na kľučky vchodových dverí natierali výkaly, rozbíjali okná a pri kontakte so zástankyňami a zástancami práv LGBTI+ ľudí skandovali homofóbne heslá. Anna a Vira tieto útoky nahlásili polícii, k vyšetrovaniu či potrestaniu páchatel'ov však dodnes nedošlo.

V roku 2019 zorganizovala Sfera historicky prvý pochod PRIDE v Charkove. Napriek vyhrážkam a zastrašovaniu bolo podujatie úspešné a zúčastnilo sa ho takmer 3 000 ľudí. Polícia však účastníkov a účastníčky pochodu nielenže neochránila pred násilím, ale namiesto konania svojej povinnosti sa niektorí príslušníci polície pridali k homofóbnym a transfóbnym útokom voči pochodujúcim. Anna a Vira hovoria, že nečinnosť polície drží zamestnankyne aj podporovateľov a podporovateľky Sfery v neustálom strachu.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

Zak Kostopoulos, grécky queer aktivista a obranca ľudských práv, zahynul po násilnom útoku 21. septembra 2018. Zak, ktorého mnoho ľudí poznalo aj pod jeho drag pseudonymom Zackie Oh, bol známy svojím neúnavným aktivizmom za práva LGBTI ľudí a HIV pozitívnych ľudí.

Videozáznam očitých svedkov ukazuje, že Zak bol brutálne napadnutý a zbitý dvoma mužmi po tom, ako vstúpil do klenotníctva v centre Atén. Záznam tiež ukazuje vážne zraneného Zaka ležiaceho bez pohybu na zemi obkoleseného príslušníkmi polície. Na videu je jasne vidno, ako sa príslušníci polície pokúšajú o zatknutie Zaka a jedného z policajtov, ktorý do Zaka kope. Podľa forenznej správy Zak zomrel v dôsledku početných zranení, ktoré v ten deň utrpel.

Zakova tragická smrť kruto zasiahla jeho rodinu, priateľov a širokú ľudskoprávnu komunitu v Grécku, ale aj za hranicami. V mnohých

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

európskych krajinách boli usporiadané zhromaždenia volajúce po spravodlivosti a vyšetroaní jeho smrti.

Vyšetrovanie zločinu útoku na Zaka bolo ukončené. Dvaja civilisti a štyria policajti boli obvinení zo smrteľného ublíženia na zdraví. Zakova rodina podala trestné oznámenie, volajú po tom, aby boli dvaja civilisti a deväť policajti, ktorí boli zapojení do Zakovho zatknutia, obvinení zo zabitia a štyria z policajtov z mučenia. Existuje závažné podozrenie z viacerých chýb vo vyšetrovaní v kontexte pretrvávajúcich systémových nedostatkov vo vyšetrovaniach prípadov policajného násillia v Grécku.

Vyšetrovacia správa zo Zakovho zabitia je plná stigmatizujúcich poznámok a opakovaní falošných správ odhalila hlboké predsudky, ktoré stále existujú u časti spoločnosti.

Spravodlivosť však v tomto prípade doposiaľ nezvítazila. V roku 2022 prepustili grécke úrady policajtov, ktorí sa podieľali na brutálnej smrti LGBTI aktivistu. Zak Kostopoulos však nebude zabudnutý. Stal sa totiž symbolom boja za slobodu a rovnosť. Bezohľadnosť jeho nezmyselnej smrti a nespravodlivosť rozhodnutia musíme brať osobne. Musíme zdvojnásobiť naše úsilie, aby sa Zakova vízia - svet bez predsudkov, stigmatizácie a rasizmu - stala skutočnosťou.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

5. ROZHOVOR O SÚHLASE V LGBTI+ KOMUNITE

Keď sa hovorí o sexuálnom násilí a znásilnení, mnoho ľudí si predstaví heterosexuálnu cisrodovú ženu, ktorá zažíva násilie zo strany heterosexuálneho cisrodového muža. V realite sa však sexuálne násilie týka všetkých ľudí – vrátane LGBTI+ ľudí, ktorí môžu sexuálne násilie zažívať od heterosexuálnych ľudí, ale aj od iných LGBTI+ ľudí.

Podľa údajov uvedených v štúdii Inštitútu pre výskum práce a rodiny z roku 2017 je výskyt násillia medzi partnermi, resp. partnerkami rovnakého pohlavia podobný ako v prípade heterosexuálnych párov (týka sa obvyčajne jedného zo štyroch).

Podľa prieskumu organizácie Inakosť z roku 2017 (<https://bit.ly/2NhAtF9>), až 12,3 % LGBTI+ respondentov a respondentiek zažilo sexuálne obťažovanie a až 26,3 % (272) respondentov a respondentiek z tých, ktorí zažili nepríjemnú skúsenosť v súvislosti so svojou sexuálnou orientáciou alebo rodovou identitou, zažili

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

aj sexuálne násilie alebo obťažovanie. 11,1 % zažilo sexuálne narážky, 9,5 % obchytkávanie a 3,7 % znásilnenie.

Ako vníma skúsenosti LGBTI+ ľudí s násilím poradkyňa a komunitná pracovníčka poradenského centra? A ako túto skúsenosť ovplyvnila pandémia? Sú ľudia v pomáhajúcich profesiách dostatočne vyškolení a pripravení poskytovať služby LGBTI+ ľuďom, ktorí majú skúsenosť so sexuálnym násilím, alebo sú pre nich častejšie zdrojom ďalšej traumy? A čo môžeme ako spoločnosť alebo jednotlivci a jednotlivkyne spraviť pre to, aby sme znížili mieru sexuálneho násillia páchaného voči LGBTI+ ľuďom, resp. čo urobiť pre to, aby sa LGBTI+ ľudia nebáli obrátiť na príslušné orgány, keď násilie zažijú na vlastnej koži?

Aj na tieto otázky sme hľadali odpovede so Zarou Kromkovou z komunitného a poradenského centra pre LGBT+ ľudí – Prizma. Zara sa už niekoľko rokov venuje aktivizmu za práva transrodových ľudí na Slovensku a poradenstvu pre LGBT+ ľudí na východnom Slovensku.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

OTÁZKA: Keď sa hovorí o sexuálnom násilí, väčšinou sa rozoberá násilie páchané na ženách, respektíve na heterosexuálnych cisrodových ženách heterosexuálnymi cisrodovými mužmi. Ale ide o „trošku“ komplexnejšiu tému. Dnes sme sa rozhodli pozrieť na sexuálne násilie, obťažovanie a ďalšie formy násilia, ktoré zažívajú LGBTI+ ľudia. Začala by som otázkou z tvojej praxe. Stretávaš sa často s ľuďmi z komunity, ktorí zažili sexuálne obťažovanie, prípadne násilie? Ak áno, tak aké formy násilia?

ZARA: Ďakujem za otázku. Naše komunitné a poradenské centrum Prizma vzniklo v polovici roka 2018. My sme dlho v našom centre nepočuli od ľudí o nejakej forme násilia. Rok 2020 však priniesol obrovskú zmenu. Mnoho klientok a klientov začalo komunikovať práve o téme násilia. Boli to rôzne druhy násilia. Práve pandemická situácia spôsobila, že množstvo ľudí ostalo uzavretých vo svojich domácich prostrediach. Najmä LGBTI ľudia, ktorí vo svojom domácom prostredí nemajú podporu, nám komunikovali, že často zažívajú pocit samoty. Prišli o možnosť stretávať sa s inými LGBTI ľuďmi.

Niektorí čelili rôznym formám domáceho násilia. V roku 2020 sme sa stretli už aj so sexuálnym násilím. Bolo to prvýkrát v našom centre a museli sme na to reagovať. Museli sme na to reagovať napríklad posilnením psychologických služieb, keďže naše komunitné a poradenské centrum poskytuje bezplatné právne, sociálne a psychologické poradenstvo. Práve v psychologickom poradenstve začala téma násilia byť veľmi častou. Pred pandémiou sme sa stretávali aj so šikanou na školách.

Komunikácia o násilí zo strany našej klientely prichádzala postupne. Častokrát LGBTI ľudia riešia úplne iné veci. Riešia vlastný coming-out, ako to majú povedať svojim rodičom, ako zdieľať túto informáciu. Častokrát násilie, ktoré je na nich páchané, nepovažujú za prioritu na riešenie. Častokrát je pre nich omnoho dôležitejšie riešiť to, aby nezranili

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

svojich rodičov, aby ich prijalo okolie, rozmyšľajú nad rôznymi stratégiami. To ich veľmi psychicky zaťažuje.

Neprichádzajú s témou násilia ako témou, ktorá ich trápi, prichádzajú s úplne inými problémami, ale potom to medzi rečou spomenú. Ja nie som psychologička, ale stretávam sa s tou témou. Tým, že som aj komunitná pracovníčka a pred pandémiou som viedla komunitné stretnutia, tak tam sa ľudia otvárajú a aj medzi sebou zdieľajú takéto veci. Často príde k tomu, že sa komunitné stretnutie vtedy zmení na niečo ako poradňu, kde si tí ľudia navzájom radia, čo majú robiť. My veľmi odporúčame, čo sa týka poradenstva, o týchto témach hovoriť, komunikovať, a hlavne zameriavať sa na bezpečný priestor pre ľudí.

OTÁZKA: Ako spomínaš, ľudia z LGBTI+ komunity často riešia úplne iné problémy a násiliu sa venujú sekundárne. Kde je v tom systéme chyba,

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

že ľudia zažívajúci násilie to považujú za sekundárny problém? Hlavne keď sa musia prioritne venovať záležitostiam, ktoré sú častokrát otázkou fyzického prežitia a prežitia v rámci spoločnosti. Z čoho to pramení, že tému násilia potláčajú?

ZARA: Myslím si, že je za tým viacero faktorov. Ja sa venujem hlavne poradenstvu pre transrodových ľudí, tak sa budem [aj v odpovedi na túto otázku] venovať hlavne tomu. Veľmi málo sa v našej spoločnosti hovorí o inštitucionalizovanom násilí. O násilí zo strany štátu na svojich občanoch a občiankach. A práve transrodoví ľudia zažívajú to inštitucionalizované násilie úplne bežne. To, čo zažívajú, máme ako spoločnosť úplne vžitú. Veľmi to súvisí s rodovými témami. Čomu sa má venovať žena, čo sa jej má páčiť, aká má byť, ako sa má správať; a čomu sa môže a má venovať muž, ako sa má správať... Ja by som povedala, že násilie je vnímané ako sekundárna téma, pretože sme ako spoločnosť naň nejak zvyknutí. Ved' je (v úvodzovkách) úplne okej, že muž príde domov a dá žene facku. Máme veľmi posunuté tie hranice. Transrodoví ľudia to zažívajú ešte aj zo strany štátu. Na to, aby bola uznaná ich rodová identita, musia podstupovať rôzne veci.

„Ja by som povedala, že násilie je vnímané ako sekundárna téma, pretože sme ako spoločnosť naň nejak zvyknutí. Ved' je (v úvodzovkách) úplne okej, že muž príde domov a dá žene facku. Máme veľmi posunuté tie hranice. Transrodoví ľudia to zažívajú ešte aj zo strany štátu. Na to, aby bola uznaná ich rodová identita, musia podstupovať rôzne veci.“

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

Štát im nalinkoval nejakú cestu a tú musia transrodoví ľudia prejsť. Ak to nespĺňajú, tak im je zamedzené uznanie rodovej identity. Náš každodenný život, to, čo vidíme v telke, to, aké reklamy idú, to všetko vedie k tomu normalizovaniu násilia. Zo skúsenosti by som tiež povedala, že omnoho viac dávajú do popredia potreby iných ľudí ako tie svoje.

Predstavme si tradičnú rodinu, ktorú chcú všetci tak ohromne chrániť. Otec a mama majú dieťa, ktoré má 16 rokov a je to gej. Večer idú správy a tam vidia politikov a političky, ktorí hovoria o LGBTI ľuďoch ako o nejakej téme, ako o niečom, čo sem niekto priniesol, a vyjadrujú sa o tejto skupine ľudí ako o niečom verejnom. Politici a političky si podľa mňa neuvedomujú, ako ich vyjadrenia zasahujú do psychickej pohody LGBTI ľudí. Čiže ten 16-ročný gej toto počuje v správach. Potom zažije šikanu v škole, tak ju ani nenahlási, pretože si myslí, že je niekto, kto si nezaslúži ochranu.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

Poviem príklad. Keď som chodila na základnú školu, šikanovali ma a nehovorila som o týchto veciach. Práve preto, že som si myslela, že si to zaslúžim, keď som taká iná. Že som niekto, kto si nezaslúži ochranu. Toto je presne to, ako to vnímam zo skúsenosti – osobnej, ale aj z pracovnej, z poradenstva.

OTÁZKA: Toto je hrôzostrašným svedectvom toho, ako veľmi dokáže dehumanizovanie niektorej skupiny ľudí uškodiť. Nielen ich právam v legislatívnom zmysle, ale aj v tom, ako tie práva prežívajú. Stalo sa ti, že sa ti klient alebo klientka zverili s tým, že išlo o inštitucionalizované násilie? Napríklad, že sa im udial akt násilia, obťažovania alebo šikany a išli s tým na políciu a zažili zlý prístup? Prípadne ďalšie utláčanie? Alebo ich rešpektujú a snažia sa im pomôcť? Aká je tvoja skúsenosť?

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

ZARA: Nemám skúsenosť, že by napríklad transrodoví ľudia nahlasovali násilie, ktoré je na nich páchané. Moja skúsenosť z poradenstva hovorí o tom, že ľudia týmto zločkám nedôverujú. Pozrime sa, ako je chránená na Slovensku cisrodová žena, ktorá zažíva domáce násilie od svojho partnera. No takmer nijako. Ak niekto vidí, že na Slovensku ženy nie sú chránené pred násilím, a patrí napríklad do transrodovej komunity, tak proste sa na tú políciu neobráti. Ja naozaj nemám skúsenosť, že by nejaká naša klientka alebo klient s nami riešili, že sa obrátili na políciu alebo na iné zložky štátu.

„Pozrime sa, ako je chránená na Slovensku cisrodová žena, ktorá zažíva domáceho násilie od svojho partnera. No takmer nijako. Ak niekto vidí, že na Slovensku ženy nie sú chránené pred násilím, a patrí napríklad do transrodovej komunity, tak proste sa na tú políciu neobráti. Ja naozaj

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

nemám skúsenosť, že by nejaká naša klientka alebo klient s nami riešili, že sa obrátili na políciu alebo na iné zložky štátu.“

Tým nechcem povedať, že by im nevedeli pomôcť. Keď som prechádzala tranzíciou, na internete sa mi bežne vyhrážali ľudia, že ma zabijú, že dostanem kopačku s výskokom, že nie som hodná žitia, že by ma mali niekde zavrieť. A keď som bola na polícii a chcela som s tými vyhrážkami niečo robiť, mala som naozaj dobrú skúsenosť. Tí policajti na policajnej stanici boli veľmi milí, veľmi ústretoví. Vysvetlila som im situáciu a oni mi chceli pomôcť, ale nevedeli, čo majú robiť. To bol rok 2014. Možno sa tá situácia už zlepšila.

Na Slovensku platí antidiskriminačný zákon. Ja si myslím, že najmä LGBTI ľudia nemajú dôveru k týmto zložkám. Napríklad k polícii. Raz, keď

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

som išla vlakom do Prizmy, som na železničnej stanici zažila situáciu, v ktorej boli transrodové ženy účastníčkou konfliktu s podguráženým mužom. Ten muž ich aktívne napádal, pľul na ne, pokrikoval na ne vulgárne slová, vyhrážal sa im násilím. A keď prišla policajná hliadka, vykázala tie transrodové ženy zo stanice. Boli to rómske transrodové ženy. Ja som v tej chvíli nevedela, čo robiť. To bola situácia, v ktorej sa ukázalo, že ženy, ktoré sú transrodové a sú Rómky, boli štátnym orgánom posunuté na okraj a bolo im prejavované, že ony nie sú hodné ochrany. Že ony si môžu za to, že im niekto vulgárne nadáva a vyhráža sa im bitkou. Toto bol príklad fatálneho zlyhania zo strany polície.

My ale nemáme skúsenosť, že by niekto ohlasoval akýkoľvek druh násillia. Naša klientela, ktorá sa stretáva s nejakým druhom násillia, o tom začala komunikovať až v čase, keď k nám plne dôveruje. Nie je to tak, že keďže sme centrum pre LGBTI ľudí, tak nám tí ľudia hneď dôverujú. Otvárajú sa

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

až neskôr, keď si overia, že sú naozaj bezpodmienečne prijatí a prijaté. O mnohých veciach, ktoré sa dejú na Slovensku LGBTI ľuďom, sa podľa mňa ani nedozvieme.

Nemáme ani žiadne štatistiky. Keby som sa pozrela na štatistiky Prizmy, tak to, čo ľudia riešili najviac, bol coming-out. Ako ho urobiť, kedy ho urobiť, ako ho urobiť v práci, ako ho urobiť doma. Ja by som týmto chcela povzbudiť aj rodičov LGBTI ľudí, že ak sa im ich dieťa zverí, tak do nich vkladá obrovskú dôveru. A často sa na to pripravuje nie dni a týždne, ale celé roky, nech je to naozaj veľmi premyslené. Potom ako druhé v poradí bolo sieťovanie s inými LGBTI ľuďmi. A pri transrodovej klientele bola top témou zdravotná starostlivosť spojená s tranzíciou, pretože na východnom Slovensku je tá zdravotná starostlivosť nie že poddimenzovaná, ale na východnom Slovensku ani neexistuje.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

OTÁZKA: To sú ťažké veci, ale podľa mňa je dôležité, že otváraš tieto témy v širšom kontexte. Na tému sexuálneho násilia a obťažovania sa nedá dívať bez toho, aby sme riešili aj rodové stereotypy a stigmú, ktorú na LGBTI+ ľudí implikujú iní ľudia a spoločnosť. Hovoríš teda, že tá skúsenosť s nahlasovaním prakticky neexistuje, teda minimálne z hľadiska Prizmy, čo veľa vypovedá. Ty si túto tému sexuálneho násilia riešila aj v rámci knihy Bez súhlasu, ktorej si spoluautorkou. Mohla by si nám povedať o tej svojej kapitole viac? Prečo si sa vôbec rozhodla ju napísať a prečo si tam hovorila o témach, o ktorých si hovorila?

ZARA: Chcela by som sa poďakovať Veronike Valkovičovej, ktorá ma oslovila na spoluprácu formou toho textu. Dlho som premýšľala, či do toho ísť a či som dosť kompetentná hovoriť o tom, že násilie na transrodových ľuďoch sa na Slovensku deje. Žiaľ, máme o ňom veľmi málo dát a mohla som vychádzať iba zo svojej poradenskej praxe. Rozhodla som sa prispieť

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

do tej knihy práve preto, lebo si myslím, že nastal čas, aby sme hovorili o tom, čo zažívajú transrodoví ľudia na Slovensku. Mala som ambíciu popísať tú skúsenosť.

Veľmi mi v tom Veronika Valkovičová pomáhala a rozhodla som sa to urobiť preto, lebo som sa stretávala s tým, čo zažívajú napríklad transrodové ženy. Transrodové ženy sú v spoločnosti častokrát vnímané ako ani nie menejcenné, ale povedala by som, že až také odpadlíčky spoločnosti. Že my, transrodové ženy, nie sme hodné rešpektu. Ja som nadobudla v jednom momente pocit, že na Slovensku rebríček vyzerá asi tak, že na vrchu je biely cisrodový heterosexuálny muž, v najlepšom prípade katolík. Potom nasledujú biele cisrodové heterosexuálne ženy, tiež najlepšie katolíčky. A až potom sú všetky ostatné skupiny. Transrodové ženy sú úplne naspodku.

„Transrodové ženy sú v spoločnosti častokrát vnímané ako ani nie menejcenné, ale povedala by som, že až také odpadlíčky spoločnosti. Že my, transrodové ženy, nie sme hodné rešpektu. Ja som nadobudla v jednom momente pocit, že na Slovensku rebríček vyzerá asi tak, že na vrchu je biely cisrodový heterosexuálny muž, v najlepšom prípade katolík. Potom nasledujú biele cisrodové heterosexuálne ženy, tiež najlepšie katolíčky. A až potom sú všetky ostatné skupiny. Transrodové ženy sú úplne naspodku.“

Poznám skúsenosť množstva transrodových žien, preto som sa rozhodla využiť to privilegium. Môžem sa stretávať s transrodovými ľuďmi a môj život je tak bohatý a veľa ma učí. Každá klientka, každý klient ma učí. A

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

ja som chcela, aby tento hlas a tieto príbehy neostali nevypočuté. To ma viedlo k tomu, aby som prispela do tej knihy. Stretla som sa s transrodovou ženou, ktorá už bola vo vyššom veku a riešila rozvod. Dostávala vyhrážky zo strany súdu, že ak nebude súhlasiť s návrhom, tak niekto zverejní informáciu, že je transrodová. To by jej mohlo spôsobiť obrovské problémy.

Máme klientku, ktorá je transrodová a ktorá je pre mňa ukážkou sily a nezlomnosti. Neustále si hľadá prácu. Len kvôli tomu, že je transrodová, si ju nevie nájsť. Zažívame situácie, keď už nevieme, čo môžeme robiť, pretože ako centrum narážame na systémové veci, ktoré my nevieme zmeniť. Ona sa chce zamestnať a už niekoľko rokov sa zamestnať nevie. Priamo na pohovore zažila výsmech zo strany človeka, ktorý ho viedol.

To sú také príbehy, že niekedy chcem vyjsť na balkón a vykričať sa na túto krajinu a na niektorých týchto ľudí. A potom si poviem, že keby som nemala dôveru v ľudí, ktorí žijú na Slovensku, tak tu nie som. Ja tú dôveru

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

stále mám a stále chcem veriť, že táto spoločnosť má na viac. Že táto spoločnosť má na to, aby videla problémy, s ktorými sa potýkajú práve transrodoví ľudia. Preto som do tej knihy prispela, a bolo to naozaj ťažké písanie. A chcela by som sa ešte raz poďakovať Veronike Valkovičovej, lebo ona mi veľmi, veľmi pomohla.

OTÁZKA: Ďakujem ti veľmi pekne za odpoveď. Ako vravíš, sú to strašne ťažké témy. Veľa sme tu dnes hovorili o inštitucionalizovanom násilí a problémoch, ktoré LGBTI+, a špeciálne transrodoví ľudia, môžu mať v priamej súvislosti so systémom. Čo môžeme spraviť, ako ľudia, jednotlivci a jednotlivkyne, pre to, aby

sme znížili mieru obťažovania a násillia voči LGBTI+ ľuďom? Ako by sme im pomohli prekonať tieto situácie, keď sa s nimi stretnú? Čo môžeme každý a každá z nás spraviť, aby to bolo lepšie? Aby sme sa naozaj všetci a všetky cítili v tejto krajine prijatí a schopní rozprávať o problémoch, keď ich stretneme.

ZARA: Ja sa obávam, že nemám nijaký recept. Myslím si, že transrodoví ľudia nepotrebujú žiadny špeciálny prístup. Transrodoví a LGBTI ľudia podľa mňa potrebujú len rešpekt. To je to najmenej, a zároveň najviac, čo môžeme ako spoločnosť urobiť. Ak poznáte nejakého transrodového človeka, môže mu veľmi pomôcť, ak sa mu ponúknete na spoločný nákup preferovaného oblečenia. Množstvo transrodových ľudí má problém s tým, že si myslia, že by si nemali kupovať, alebo že si nemôžu kúpiť, veci,

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

ktoré by chceli. Veľmi im pomôže, ak sa ponúknete, že s nimi pôjdete. To môže byť veľká pomoc.

Transrodoví ľudia naozaj nepotrebujú žiadny špeciálny prístup. Rešpektovať preferovaný rod, rešpektovať preferované meno. To vás nestojí naozaj nič. Nič nás to nestojí a tomu transrodovému človeku preukážeme ľudský rešpekt. Ak poznáte niekoho možno tridsať rokov pod nejakým menom a ten človek prechádza tranzíciou a povie, že oddnes používa nové meno a tento rod, tak ak sa pomýlite, stačí sa krátko ospravedlniť a používať správny rod a správne meno.

Ja sa obávam, že nemám nijaký recept. Myslím si, že transrodoví ľudia nepotrebujú žiadny špeciálny prístup. Transrodoví a LGBTI ľudia podľa mňa potrebujú len rešpekt. To je to najmenej, a zároveň najviac, čo môžeme ako spoločnosť urobiť.

„Transrodoví ľudia naozaj nepotrebujú žiadny špeciálny prístup. Rešpektovať preferovaný rod, rešpektovať preferované meno. To vás nestojí naozaj nič. Nič nás to nestojí a tomu transrodovému človeku preukážeme ľudský rešpekt. Ak poznáte niekoho možno tridsať rokov pod nejakým menom a ten človek prechádza tranzíciou a povie, že oddnes používa nové meno a tento rod, tak ak sa pomýlite, stačí sa krátko ospravedlniť a používať správny rod a správne meno.“

To nie je o žiadnom špeciálnom prístupe. To nie je o žiadnych „nadprávach“. Ľudské práva sú univerzálne a prináležia nám od dňa, keď sa narodíme. To nie je niečo, čo nám niekto dá, že nech sa páči, zaslúžiš si to. Nie, tie ľudské práva patria každej a každému, bez ohľadu na to, kto sme, koho milujeme a akí sme. To je to najnákladnejšie, čo treba

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

pochopiť. Tak ako sa správame k ľuďom, ktorí nepatria k LGBTI komunite a rozprávame sa s nimi s elementárnou úctou a rešpektom, tak presne tak sa treba správať k LGBTI ľuďom.

Tiež je veľmi dôležité počúvať tých ľudí. Často nepočúvame LGBTI ľudí, čo chcú – a to najmä v prípade transrodových ľudí. Ako spoločnosť máme tendenciu neveriť. Častokrát sa stáva, že ľudia hovoria mladým transrodovým ľuďom, že sú ešte príliš mladí na to, aby vedeli, kým sú. Naopak, ak majú transrodoví ľudia napríklad tridsať rokov, tak počúvajú: prečo si to neriešil/neriešila skôr, prečo to riešiš až teraz? Kedy to majú tí transrodoví ľudia potom riešiť? Ja navrhujem taký test, ktorý ma naučila Romina Kolárik.

Predstavme si situáciu, že za vami príde dieťa, ktoré má penis, a povie vám: „Ja som veľký chlapec.“ Čo urobíme ako spoločnosť? Pochválime ho, povieme: „Áno, si veľký chlapec.“ a tešíme sa s dieťaťom. Ak by za vami prišlo to isté dieťa a povedalo vám: „Ja som dievča, som veľké dievča,“ tak čo mu ako spoločnosť odpovieme? No, veľmi často by sme mu odpovedali: „Ešte si malý na to, aby si vedel, kto si.“ Počúvajte svoje deti, počúvajte mladých ľudí a pýtajte sa, čo potrebujú.

Na toto zabúdame. Na toto zabúdajú politici a političky, na toto často zabúdajú pedagógovia a pedagogičky, na toto častokrát zabúdajú aj rodičia. Takisto však poznám množstvo rodičov, ktorí ukazujú to prijatie, vedia prijať svoje dieťa ako LGBTI. Či už sa identifikuje ako lesba, gej alebo transrodový človek či bisexuál. Poznám aj množstvo krásnych príbehov, ktoré si tiež zaslúžia byť viditeľné a vypočuté.

OTÁZKA: Máme tu príklad spred pár dní, keď sa v Británii objavilo telo zavraždenej ženy, ktorá išla domov v noci. A pravidelne sa pri debatách o podobných prípadoch točíme okolo toho, ako polícia alebo iné úrady vzdelávajú ženy, ako sa majú správať, aby predišli nejakému násiliu. Namiesto toho, aby sme útočníkov vyzývali, aby na ľudí neútočili. Máš

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

pocit, že v tomto smere sú napríklad transrodové ženy ešte vo väčšom ohrození ako cisrodové ženy? Keď sa bavíme o týchto bežných situáciách, ako ísť večer z práce domov, alebo jednoducho kráčať po ulici.

ZARA: Ja si myslím, že sú rovnako ohrozené. Nerada by som to nejak porovnávala, ale skúsenosti transrodových žien sú v mnohom rovnaké ako majú cisrodové ženy. Aj na transrodové ženy popiskujú a vulgárne pokrikujú cudzí ľudia. Transrodové ženy sú častokrát v spoločnosti viditeľnejšie, tým, že ich telo spoločnosť považuje za mužské, a zároveň ich rodový prejav je ženský. Stretávam sa s tým, že transrodová žena, ktorá iba stojí na zastávke a čaká na električku, zažíva, že si o nej šepkajú, nenávisťne sa na ňu dívajú, vulgárne komentujú, čo má oblečené, ako vyzerá, kto vlastne je.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

Okrem toho, čo zažívajú cisrodové ženy, zažívajú transrodové ženy navyše ešte to, že ich identitu verejne spochybňujú cudzí ľudia. Mnoho transrodových žien sa tiež bojí chodiť potme domov sama. Keď som pracovala ešte „v korporáte“, tiež som mala niekedy obavu ísť sama večer domov. Potom som si povedala, že ak sa budem báť, tak sa nechávam obmedzovať. Nebolo mi to však dvakrát jedno.

Aj dnes sú miesta, kadiaľ by som sama nešla. V hlave si vytváram rôzne mapy, ako sa mám dostať na miesto, keď už je večer, ak idem sama a nejdem s partnerom. A sú uličky, kam by som sa bála ísť sama. Transrodové ženy zažívajú zväčša to isté, čo cisrodové ženy. A je to hrozné. Je to obmedzujúce. Rôzne štátne inštitúcie nám chcú povedať, ako máme vyzeráť, ako máme byť oblečené. Ak sme oblečené inak ako si niekto predstavuje, tak si podľa niektorých samy môžeme za to, ak sa nám niečo stane.

Toto je neprípustné. Nesmie to takto fungovať. Všetky ženy, nech sú akékoľvek, majú právo rozhodovať o sebe, majú právo rozhodovať o tom, čo si oblečú, ako budú vyzeráť.

OTÁZKA: Ďakujem. Podľa mňa to bola výborná bodka za rozhovorom, ak nemáš niečo, čo by si ešte doplnila za tým všetkým. Nech sa na to dívame akokoľvek, či už sa dívame na sexuálne násilie a obťažovanie nasmerované voči cisrodovým ženám, transrodovým ženám, LGBTI+ ľuďom alebo ľuďom všeobecne, vždy je to len o tom, či sú tí ľudia rešpektovaní. Či sa na nich niekto pozerá ako na ľudí a vníma ich práva a potreby, alebo ich považuje za menejcenné. Tým sa podľa mňa opäť dostávame na začiatok problému. Rešpektujme sa navzájom a rešpektujme ľudské práva. Nemusíme si potom vyberať uličky, ani sa rozhodovať, či je v poriadku mať výrazný make-up.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

ZARA: Hlavne by nás naši poslanci a poslankyne konečne mohli prestať zaťažovať návrhmi zákonov, ktoré nikomu nepomáhajú a mnohým ubližujú.

ZÁVER: Presne tak. Ja ti veľmi pekne ďakujem, Zara. Bolo to pre mňa emotívne veľmi náročné, a zároveň veľmi výživné po informačnej stránke. Ďakujem, že si si našla čas a prijala si naše pozvanie. Verím, že spolupráca Prizmy respektíve Pride Košice s nami bude aj v téme súhlasu a kampane Hovorme o súhlase pokračovať.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

6. PRÍKLADY VZDELÁVACÍCH AKTIVÍT

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

A. Spoznaj LGBTI ľudí. Fakty a mýty o LGBTI ľuďoch

Do tejto oblasti sú zahrnuté aktivity, ktoré sú zamerané na prezentáciu názorov žiakov a žiačok na LGBTI ľudí. Vďaka aktivitám zistíme rôzne mýty a skreslené informácie, s ktorými sa žiaci a žiačky stretli. Pri aktivitách je veľmi dôležitá primeraná argumentácia a vyvracanie týchto mýtov. Významnú úlohu má prezentácia informácií a oboznámenie žiakov a žiačok s LGBTI komunitou.

Diskusia, ktorá je významnou súčasťou všetkých aktivít, by mala viesť k tolerancii a zvyšovaniu právneho vedomia žiakov a žiačok, t. z., že by mali získať informácie aj z ľudsko-právnej oblasti. V rámci jednotlivých aktivít je dôležité spomenúť nasledovné práva: právo byť diskriminovaný /á, právo na slobodu prejavu a združovania, právo na uzatvorenie manželstva a založenie rodiny.

Aktivita A.1.: Porozprávajme sa o sexe!

Cieľ: Preskúmať otázky a práva týkajúce sa sexualitu, vrátane homosexuality a bisexualitu a rodovej identity. Cieľom tejto aktivity je tiež, aby sa účastníčky a účastníci zamysleli nad vlastnou sexualitou a normami spoločnosti, a aby nadobudli dostatočnú sebadôveru na vyjadrenie vlastných názorov a zároveň zostali tolerantní aj voči ľuďom iného názoru. Cieľom nie je, aby sa účastníčky a účastníci navzájom presviedčali o správnosti či nesprávosti nejakého názoru, ani to, aby dosiahli zhodu názorov.

Čas: 60 až 90 minút

Materiál: 3 stoličky, priestor pre voľný pohyb účastníkov a účastníčok, tabuľa alebo flipchart, fixky alebo kriedy, ústrižky papiera, perá, klobúk.

Odporúčania: Aktivita je vhodná pre druhý stupeň základných škôl a pre študentov a študentky stredných škôl. Zozbierajte mená známych osobností, ktoré sa otvorene hlásia k svojej sexuálnej orientácii tak, aby medzi nimi boli

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL

heterosexuáli /heterosexuálky, homosexuáli /homosexuálky, bisexuálni a transrodoví ľudia. Je dôležité, aby ste poznali aktuálny spoločenský kontext, v ktorom pracujete, aby ste mohli cvičenie primerane prispôbiť. Tiež odporúčame, aby ste si prečítali a dobre sa oboznámili s pojmami, ktoré sú vysvetlené v tomto manuáli a našli si príslušné doplňujúce informácie napr. o rode, diskriminácii, homofóbii, atď.

Pokyny:

Účastníkov a účastníčky uveďte do kontextu. Vysvetlite im, že hoci väčšina ľudí vníma sexualitu ako súkromnú záležitosť, právo na to, aby človek nebol diskriminovaný na základe svojej sexuálnej orientácie alebo rodovej identity, patrí medzi základné ľudské práva, ktoré je vo väčšine európskych krajín chránené zákonom. Toto cvičenie ponúka príležitosť na to, aby účastníci a účastníčky preskúmali svoje postoje k sexualite a najmä k homosexualite a bisexualite. Po tomto stručnom úvode si urobte burzu nápadov (tzv. „brainstorming“) o známych osobnostiach, ktoré sa otvorene hlásia k svojej sexuálnej orientácii.

Rozdajte ústrižky papiera a perá. Účastníčky a účastníkov požiadať, aby napísali akúkoľvek otázku, ktorá sa v nich vynára v súvislosti s homosexualitou, bisexualitou či sexualitou vôbec, a aby svoje papieriky vložili do klobúka. Otázky môžu byť aj anonymné.

Vysvetlite, že toto cvičenie umožní skúmať rozličné postoje voči sexualite a predovšetkým homosexualite. Každá účastníčka a účastník môže slobodne vyjadriť svoj názor, nech už je akýkoľvek – obvyklý alebo netradičný, sporný alebo aj zásadne odlišný od spoločenských noriem. Účastníci a účastníčky môžu vyjadriť názory, s ktorými súhlasia alebo otvorí otázky, s ktorými nesúhlasia bez strachu a obáv, že by sa stali terčom posmechu.

Pred účastníkmi a účastničkami umiestnite tri stoličky do polkruhu. To bude tzv. „akvárium“ – miesto pre troch účastníkov alebo účastníčky, ktorí budú o téme diskutovať. Ostatní /é ich budú pozorovať.

Začnite tým, že požiadate dvoch dobrovoľníkov alebo dobrovoľníčky, aby sa k vám pridali do „akvária“. Keby sa k vám chcel niekto počas aktivity pridať, tak to môže urobiť, ale keďže v akváriu je miesto iba pre tri rybky, niekto bude musieť odísť. Každý, kto chce vstúpiť do diskusie, musí prísť dopredu a jemne sa dotknúť ramena jedného alebo jednej z diskutérov. Nový diskutér alebo diskutérka zaujme jeho /jej miesto na stoličke a pôvodný diskutér /ka sa zaradí medzi pozorovateľov a pozorovateľky.

Posmeľujte účastníkov a účastníčky, aby prišli dopredu a povedali svoj názor a aby sa podelili aj o také myšlienky, ktoré nevyjadrujú ich vlastné stanovisko. Takýmto spôsobom sa dajú otvorene prediskutovať aj sporné, „politicky nesprávne“ alebo „neprijateľné“ názory a celá problematika sa takto dá preskúmať z mnohých uhlov pohľadu.

Neprístupné a zakázané sú útočné či urážlivé poznámky namierené voči komukoľvek zo skupiny.

Požiadajte prvú dobrovoľníčku alebo dobrovoľníka, aby si z klobúka vytiahol otázku a začnite o nej diskutovať. Účastníkov a účastníčky nechajte rozprávať, až kým tému úplne nevyčerpajú a nezačnú sa opakovať. Potom požiadajte ďalších troch dobrovoľníkov alebo dobrovoľníčky, aby prediskutovali ďalšiu otázku a začnite ďalšie kolo diskusií, ktoré bude prebiehať pri dodržiavaní tých istých pravidiel.

Prediskutujte toľko tém, koľko sa len dá vzhľadom na čas a záujem účastníkov a účastníčok. Skôr než prejdete k rozboru a vyhodnoteniu, dajte si krátku prestávku, aby sa

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL

Ľudia mohli „dostať z akvária.“ Je to mimoriadne dôležité najmä vtedy, ak bola diskusia ostrá a kontroverzná.

Rozbor a vyhodnotenie:

Začnite krátkym zhodnotením toho, ako sa účastníci a účastníčky cítili v „akváriu“ aj mimo neho. Potom prejdite k diskusi o rozličných názoroch, ktoré účastníci a účastníčky vyjadrili a napokon sa porozprávajte o tom, čo sa účastníci a účastníčky počas tohto cvičenia naučili:

- Bol niekto z vás šokovaný alebo prekvapený niektorými názormi? Ktorými? Prečo?
- Do akej miery sú ľudia vo vašej komunite vo všeobecnosti otvorení vo veciach sexuality?
- Sú niektoré skupiny otvorenejšie ako iné? Prečo?
- Čo ovplyvňuje vývoj našej sexuality?
- Odkiaľ ľudia preberajú vzorce správania v oblasti sexuality?
- Líšia sa vaše postoje k sexualite od postojov vašich rodičov a starých rodičov? Ak áno, v čom sa líšia? Prečo?
- V niektorých krajinách sú zákony a sociálny nátlak v rozpore s ľudskými právami, napríklad s právom človeka na dôstojnosť, právom na slobodné zamilovanie sa do osoby podľa vlastného výberu a právom na slobodné uzatváranie manželstva a podobne. Ako by sa dali takéto rozpory vyriešiť?

Aktivita A.2.: *Mýty a fakty*

Cieľ: Rozptýliť mýty vo vzťahu k téme homosexuality, gejov, lesbičiek, bisexuálov a bisexuálok.

Čas: 45 minút

Materiál: Vopred pripravené kartičky s mýtmi (prípadne čisté kartičky, na ktoré budú žiaci a žiačky písať mýty a fakty), tabuľa alebo flipchart, fixky alebo kriedy.

Odporúčania: Aktivita je vhodná pre druhý stupeň základných škôl a pre študentov a študentky stredných škôl. Môžete zozbierať a pripraviť si ďalšie mýty a fakty o LGBTI ľuďoch.

Pokyny:

Predovšetkým v triedach so staršími žiakmi a žiačkami môžete požiadať, aby si pripravili výroky. Vyzvite ich, aby uvádzali výroky a informácie, s ktorými sa stretli v súvislosti s témou homosexuality, LGB rodín a pod. Môžu povedať také, o ktorých pravdivosti sú presvedčení a presvedčené, ale aj také, o ktorých majú pochybnosti. Výroky zapisujú po jednom na kartičky a viditeľne ich lepia na stenu. Ak sa účastníci a účastníčky zdráhajú hovoriť, môžu výroky napísať anonymne a sami ich lepiť na určené miesto. (Pri práci s mladšími účastníkmi a účastničkami je vhodné si dopredu pripraviť kartičky, na ktorých budú mýty a fakty. Kartičky zamiešajte a ich úlohou bude rozhodnúť o tom, ktoré výroky sú pravdivé a ktoré nie).

Keď už nikomu nič nenapadá, spoločne s účastníkmi a účastničkami roztriedte výroky na pravdivé a nepravdivé, resp. na fakty a mýty. Ak sa nevedia zhodnúť, nechajte rozprúdiť diskusiu.

Potom zoberte kartičky s mýtmi (nepravdivými výroky) a rozdajte ich účastníckam a účastníkom. Požiadajte niekoho z triedy, aby prečítal alebo prečítala mýtus nahlas

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL

a ostatných poprosťte, aby povedali niečo (informáciu, fakt, argument), čo je v rozpore s týmto mýtom.

Ak nezaznie v diskusii dostatočne jasný argument, môžete účastníkom a účastníčkam poskytnúť dodatočné informácie. Po tejto diskusii vyzvite dobrovoľníka alebo dobrovoľníčku, ktorá vstane a pred všetkými mýtus roztrhá. Takto pokračujte, až kým nezničíme všetky kartičky s mýtami.

Priklady mýtov a faktov:

Mýty	Fakty
Nepoznáam žiadnych gejev, lesby, bisexuálov, bisexuálky.	Pravdepodobne len nepoznáte nikoho, kto sa pred vami aj otvoril, keďže časť populácie je homosexuálna, či bisexuálna.
Geji zneužívajú deti a zvädzajú ich k homosexualite. Preto by geji nemali byť v blízkosti detí.	Väčšina zneužití je páchaná heterosexuálnymi mužmi. Pritom žiadne zákony nebránia heterosexuálom byť v blízkosti detí.
Lesby sú ženy, ktoré nenašli toho správneho muža alebo chcú byť mužmi.	Lesby cítia fyzickú a psychickú náklonnosť voči ženám, nie mužom. Väčšina lesbič je hrdá na to, že sú ženy.
Bisexuáli a bisexuálky sa len nevedia rozhodnúť.	Bisexuáli a bisexuálky sa vedú rozhodnúť. Priťahujú ich osoby oboch pohlaví v rôznej miere. Niektorých viac priťahujú muži, niektorých ženy, niektorí sa cítia priťahovaní rovnako k mužom aj ženám.
AIDS je choroba gejev.	Aj homosexuáli, homosexuálky, bisexuáli a bisexuálky boli často označovaní ako riziková skupina v súvislosti s výskytom choroby AIDS a vírusu HIV, nebezpečné je rizikové správanie (t. z. napr. nechránený pohlavný styk), a nie homosexuálna a bisexuálna orientácia ako taká. Sústreďenie na rizikové skupiny môže viesť mnohých heterosexuálnych mužov a ženy k presvedčeniu, že ich sa AIDS netýka, a tým pádom aj k menej bezpečnému sexuálnemu správaniu.
Geji, lesby, bisexuáli a bisexuálky nie sú psychicky zdraví, a preto by sa nemali starať o deti.	Väčšina štúdií, ktoré skúmali duševné zdravie homosexuálnych a bisexuálnych ľudí potvrdila len málo rozdielov medzi homosexuálnymi a heterosexuálnymi ľuďmi. Klasickou prácou je štúdia, v ktorej sa ukázalo, že nebolo možné rozlíšiť sexuálnu orientáciu mužov iba na základe ich psychologických testov. Výsledky lesbič a heterosexuálnych žien boli podobné. U gejev a lesbič sa nepotvrdil zvýšený výskyt psychických problémov v porovnaní s heterosexuálmi /kami.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL

Aktivita A.3.: Súdny dvor

Cieľ: Uvedomiť si, aké informácie počúvame o LGBTI ľuďoch, ako na ne reagujeme a uvažovať, ako tieto mýty pôsobia na gejov, lesby, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych ľudí.

Čas: 45 minút

Materiál: Ústrižky papiera, perá, tabuľa alebo flipchart, fixky alebo kriedy.

Odporúčania: Aktivita je vhodná pre druhý stupeň základných škôl a pre študentov a študentky stredných škôl.

Pokyny:

Účastníkov a účastníčky požiadať, aby napísali 2 až 3 výroky, informácie, názory (každý a každá na samostatný papierik), ktoré niekedy počuli o homosexualite alebo o gejoch, lesbách, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych ľuďoch (ak niektorému z pojmov nerozumejú, je potrebné ich vysvetliť). Papieriky zozbierajte a pomiešajte. Triedu rozdeľte na 5 až 6-členné skupiny a do každej zo skupín dajte cca 15 lístočkov. Každá skupina bude mať za úlohu zatriediť výroky do troch skupín, kategórií:

- výroky, o ktorých si myslia, že sú pravdivé, s ktorými súhlasia;
- výroky, o ktorých si myslia, že sú mylné alebo s ktorými nesúhlasia;
- výroky, o ktorých sa nevedia rozhodnúť alebo na ktoré majú rozličné názory.

Každá skupina prezentuje nahlas výroky v jednotlivých kategóriách, pričom ich zapisujeme na tabuľu (ak sa výrok opakuje, už ho nezapíšujeme). Následne možno vyvolať diskusiu o výrokoch z 3. skupiny, facilitátor alebo facilitátorka môže poskytnúť potrebné informácie. Ak sa účastníci a účastníčky napokon zhodnú, možno výrok presunúť z 3. skupiny do jednej z prvých dvoch. Ak nie, výrok zostáva v tretej skupine.

Na záver možno diskutovať (v pôvodných skupinkách alebo v celej triede) o tom, ako výroky z 2., príp. 3. kategórie môžu vplývať na LGBTI ľudí. Je vhodné upozorniť na niektoré rodové stereotypy, ktoré sa objavili vo výrokoch a zvažovať ich vplyv na tých ľudí, ktorí si svoju LGBTI identitu ešte len začínajú uviedomovať.

Diskusia:

Počas diskusie o mylných a nejednoznačných výrokoch je dôležité všimnúť si objavujúce sa pocity, keďže môžu zaznieť rôzne stereotypy a zraňujúce slová. Naskytuje sa tiež možnosť korigovať nepresnosti a mýty o LGBTI ľuďoch.

Aktivita A.4.: LGBT tematika v médiách

Cieľ: Naučiť sa rozlišovať faktické informácie a stereotypy o gejoch, lesbách, bisexuálnych a transrodových ľuďoch.

Čas: 35 minút

Materiál: Tabuľa alebo flipchart, fixky alebo kriedy.

Odporúčania: Aktivita je vhodná pre druhý stupeň základných škôl a pre študentov a študentky stredných škôl. Pripravte si dopredu zoznam filmov a seriálov, kde sa vyskytujú LGBTI ľudia. Tiež si všimnite prezentáciu LGBTI ľudí médiami, t. j. v novinách, časopisoch, v televízii a pod.

Pokyny:

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

Najprv vyzveme účastníkov a účastníčky, aby vymenovali svoje obľúbené filmy alebo seriály (môžete ich napísať na tabuľu alebo flipchart). Položte otázku, či sa v týchto filmoch a seriáloch vyskytujú geji, lesby, bisexuáli, bisexuálky alebo transrodoví ľudia (ak účastníci a účastníčky nerozumejú pojmom, treba ich vysvetliť). Potom ich vyzvite, aby si spomenuli na všetky filmy alebo seriály, kde vystupovali nejakí geji, lesby, bisexuálni alebo transrodoví ľudia. Môžete začať so sériou otázok, ktoré vás v tejto súvislosti napadnú. Napríklad, ako boli vykreslení? Aký obraz bol o nich podávaný? Ako na vás zapôsobili? Ako sú LGBT ľudia všeobecne prezentovaní médiami, t. z. v tlači, televízii?

Ďalej vyzveme účastníkov a účastníčky, aby skúsili spomínané filmové postavy rozdeliť na dve kategórie – tie, ktoré sú vykresľované autenticky, a tie, ktoré sú vykresľované podľa stereotypov.

Diskusia:

Na záver môžete vyzvať účastníčky a účastníkov, aby sa pokúsili diskutovať o tom, prečo sú LGBT ľudia vykresľovaní takýmto spôsobom. Môžete sa ich tiež spýtať, či sú podľa nich vo filmoch a seriáloch členovia LGBT ľudia dostatočne viditeľní.

Aktivita A.5.: Osobnosti a symboly

Cieľ: Oboznámiť študentov a študentky s LGBT komunitou, históriou LGBT hnutia, prezentovať pozitívne modely.

Čas: 45 až 60 minút

Materiál: Pripravený zoznam osobností a symbolov, prípadne aj krátke informácie, aby mali z čoho študenti a študentky vychádzať. Rovnako možno pripraviť zoznam zdrojov, kde nájdu potrebné informácie, zoznam kníh, webových stránok a pod.

Odporúčania: Aktivita je vhodná pre druhý stupeň základných škôl a pre študentov a študentky stredných škôl. Pre túto aktivitu je vhodné pracovať s triedou na viacerých hodinách, pretože je potrebné ich dopredu oboznámiť o LGBT komunite, vysvetliť pojmy a následne na to priradiť (alebo si účastníčky a účastníci vyžrebujú) symboly, osobnosti alebo udalosti. Táto aktivita sa dá modifikovať aj tak, že si pripravíte symboly, osobnosti a udalosti významné a charakteristické pre LGBT komunitu dopredu a potom ich pred triedou budete prezentovať. Môže to podnietiť zaujímavé diskusie.

Pokyny:

Účastníčkam a účastníkom dáme za úlohu si na nasledujúcu hodinu pripraviť kratšiu stať o vybraných symboloch LGBT hnutia alebo o vybranej osobnosti a ich vzťahu ku LGBT komunite. Symboly alebo osobnosti si účastníci a účastníčky vyberú alebo vyžrebujú zo zoznamu. Ako zdroj informácií môžu použiť knihy, internet, časopisy. Na ďalšej hodine účastníčky a účastníci prezentujú svoje príspevky.

Príklady symbolov, resp. významných udalostí, ktoré by mali účastníci a účastníčky zmapovať a tiež ich úlohu a význam pre LGBT komunitu:

- ružový trojuholník – Pink Triangle
- dúhová vlajka – Rainbow flag
- olympijské hry – Gay games
- pochody – tzv. PRIDEs
- rok 1969 a Stonewall

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL

Príklady osobností:

- Martina Navrátilová – tenistka
- Sappho – poetička
- Rita Ivae Brownová – spisovateľka
- Virginia Woolfová – prozaička
- Simone de Beauvoir – spisovateľka
- Gertrude Steinová – spisovateľka, filozofka
- Anne Hecheová, Amanda Bearseová, Ellen DeGeneresová – herečky
- Alexander Veľký – antický dobyvateľ
- Gaius Julius Caesar – rímsky cisár
- Alan Turing – matematik
- Leonard Bernstein – hudobný skladateľ
- Leonardo da Vinci – všestranný umelec a vedec
- Lord George Gordon Byron – básnik a cestovateľ
- Charles Baudelaire – básnik
- Paul Verlaine – básnik
- Allen Ginsberg – spisovateľ
- Jean Marais – herec
- River Phoenix – herec
- Rudolf Nurejev – tanečník
- Elton John – spevák
- Boy George – spevák
- Jimmy Somerville – spevák
- Oscar Wilde – spisovateľ
- Michel Foucault – filozof
- Jean-Paul Gaultier, John Galliano, Gianni Versace – módní návrhári
- Tom Waddel – športovec, zakladateľ Gay Games
- Magnus Hirschfeld – sexuológ

Najmä starším účastníkom a účastníčkam môžete dať za úlohu, aby si sami vyhľadali zaujímavé osobnosti so vzťahom LGBT komunite (nemusia to byť len samotní LGBT ľudia, ale aj ľudia, ktorí LGBT komunite výrazne pomohli).

Diskusia:

Po prezentácii všetkých príspevkov môžete s účastníkmi a účastníčkami diskutovať o tom, čo nové sa v rámci prípravy i hodiny dozvedeli, čo ich zaujalo a prečo, ako sa zmenili ich pocity, či postoje k daným osobnostiam, resp. k sexuálnej orientácii a rodovej identite všeobecne.

B. Sexuálna rozmanitosť a ľudské práva: byť iný / iná je normálne!

Cieľom aktivít v tejto oblasti je ukázať a zažiť, že byť iným / inou je normálnou súčasťou života, že ľudia sú rozmanití a ich vzájomná odlišnosť môže byť prínosom, a nie handicapom. Taktiež vedíme študentov a študentky k tolerancii inakosti. Je dôležité zdôrazniť, že rôzne urážky, „vtipy“, narážky, stereotypná prezentácia LGBT ľudí atď., sú pre nich dehonestujúce a urážajú ich ľudskú dôstojnosť.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

Do aktivít je potrebné vnieŤ aj ľudsko-právny kontext. Spomedzi ľudských práv je dôležité zdôrazniť právo nebyť diskriminovaný /á na základe sexuálnej orientácie a rodovej identity a tiež právo na slobodu prejavu a zhromažďovania. Pri aktivitách je často potrebné venovať sa rodovým stereotypom a ich dôsledkom, a preto je dôležité, aby ste mali informácie aj z tejto oblasti.

Aktivita B.1.: „Sufixy“

Cieľ: Uvedomiť si odlišnosť medzi ľuďmi. Preskúmať, ako je to byť iný /iná ako ostatní /é.

Čas: 30 až 40 minút

Materiál: Priestor pre voľný pohyb účastníkov a účastníčok.

Odporúčania: Aktivita je vhodná pre prvý, druhý stupeň základných škôl, a tiež pre študentov a študentky stredných škôl. Možno pracovať v skupinkách alebo s celou triedou naraz.

Pokyny:

Ak sa pracuje s celou triedou naraz, tak poprosíme všetkých účastníkov a účastníčky, aby vstali. Najprv zadáme nejaké kritérium (napr. pohlavie), podľa ktorého sa účastníci a účastníčky presunú buď na ľavú (napr. muži) alebo na pravú (ženy) stranu miestnosti. Kritérium zaradenia do jednej z dvoch skupín sa môže, ale aj nemusí dotýkať len vonkajších charakteristík, ktoré sú jasne pozorovateľné. Postupne možno zaraďovať aj osobnejšie kritériá, prípadne také, ktoré môžu byť pre účastníkov a účastníčky osobne významné.

Napríklad:

- vľavo sa postaví tí a tie, čo už niekedy fajčili, vpravo tí a tie, čo to ešte neskúsili;
- vľavo sa postaví tí a tie, čo majú súrodencov a vpravo tí a tie, čo súrodencov nemajú;
- vľavo sa postaví tí a tie, čo majú priateľa (fajera) alebo priateľku a vpravo tí, čo nemajú...

Iné kritériá: ktorí /é sú z vidieka /z mesta, čítali/nečítali Harryho Pottera, lyžiar /ky /nelyžiar /rky, s notebookom /bez notebooku a pod.

Diskusia:

Pýtajte sa na pocity a zážitky, ktoré sa počas hry objavili, ako aj na ostatné javy, ktoré si účastníčky a účastníci uvedomili. Ako sa cítili vo väčšinovej skupine? Majú všetky účastníčky a účastníci podobné pocity alebo to niekto prežíval aj inak?

Aké pocity mali účastníčky a účastníci, keď sa zaradili do menšej skupiny alebo do úplne malej skupinky (len napr. s 2 až 3 osobami)? Ostal niekedy niekto v skupine sám /sama? Ako mu /jej bolo?

Ak sa niekto v malej skupine (alebo osamotený /á) necítil /a príjemne, možno hľadal /a možnosti, kedy by sa cítil /a lepšie (čo by mu /jej pomohlo, čo by potreboval /a, aby sa cítil /a lepšie).

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL

Aktivita B.2.: Rôznorodé rodiny

Cieľ: Zamyslieť sa nad rôznymi formami rodiny, rozšíriť tradičné chápanie rodiny. V rámci aktivity sa naskytá príležitosť diskutovať o práve na uzatvorenie manželstva a založenia rodiny.

Čas: 45 minút

Materiál: Noviny, časopisy, nožnice, lepidlo, výkresy.

Odporúčania: Aktivita je vhodná pre prvý, druhý stupeň základných škôl, a tiež pre študentov a študentky stredných škôl. V rámci modifikácie si môžete pripraviť rôznorodé typy rodín a po prezentovaní prác účastníkov a účastníčok im môžete prezentovať, aké rôzne typy rodín môžu byť (napr. otec vychováva sám tri deti, dieťa vychováva v spoločnej domácnosti len mama a stará mama, dvaja geji si adoptovali dieťa a pod.).

Pokyny:

Vyzvite účastníkov a účastníčky, aby vo dvojiciach vystrihovali obrázky ľudí a spájali ich tak, aby vytvárali rôzne typy rodín. Požiadajte ich, aby každý obrázok pomenovali (t. j. mama, brat, stará mama, atď.). Každý pár bude mať pred triedou opísať rodinu, pričom oceňte aj tých účastníkov a účastníčky, ktoré vytvoria menej tradičné a nestereotypné rodiny.

Diskusia:

Na záver požiadajte účastníčky a účastníkov, aby skúsili zadefinovať termín rodina tak, aby sa tam zaradili všetky formy rodín, ktoré z cvičenia vyplynuli. Dávajte pritom dôraz na to, aby sa spomenuli aj gejské a lesbické rodiny ako jedna z alternatív foriem rodiny.

Aktivita B.3.: Bábätko

Cieľ: Poukázať na mechanizmus, akým fungujú rodové stereotypy, ako sa naše vnútorné presvedčenia premietajú do nášho vnímania iných ľudí.

Čas: 45 minút

Materiál: Obrázok asi 3-mesačného dieťaťa, tabuľa alebo flipchart, fixky alebo kriedy.

Odporúčania: Aktivita je vhodná pre druhý stupeň základných škôl a pre študentov a študentky stredných škôl.

Pokyny:

Účastníkov a účastníčky rozdeľte na dve, resp. štyri skupiny. Každé skupine dajte ten istý obrázok malého dieťaťa, avšak s inými informáciami. Prvá polovica dostane obrázok s informáciami, že na obrázku je dievčatko Daniela, má tri mesiace a má sa k svetu. Druhá polovica bude oboznámená, že na obrázku je chlapec, Tomáš, má tri mesiace a má sa k svetu. Vyzvite účastníčky a účastníkov, aby skúsili dieťa opísať a nájsť čo najviac prívlastkov, ktoré sa naň hodia.

Po približne 10-tich minútach vyzvite skupiny, aby svoje charakteristiky prečítali a ukážte im, že písali o tom istom dieťati. Nakoniec môžete spísať na tabuľu prívlastky, aké účastníčky a účastníci k deťom priradili a rozdeľte ich na rodovo neutrálne a rodovo podmienené.

Diskusia:

V diskusii môžete vyzvať účastníkov a účastníčky, aby si všimli, či priradzovali vlastnosti podľa pohlavia dieťaťa, ktoré mali v inštrukcii uvedené. Upozornite ich na fakt, že aj keď aj

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022

First published in 2022

Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022

Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL

keď deti do určitého veku neprejavujú žiadne rozdiely na základe pohlavia, už od narodenia sme vystavovaní /é spoločenským vplyvom, ktoré nám vstúpajú, aké správanie a charakteristiky sú vhodné pre dievčatá a aké pre chlapcov. Biologické pohlavie dieťaťa je v skutočnosti prvá informácia, ktorá nás zaujíma po narodení, alebo dokonca ešte pred ním.

C. Aké je to byť LGBTI človekom?

Do tejto oblasti sú zaradené aktivity, v rámci ktorých sa pracuje prednostne s emóciami, vďačovaním sa do postavenia LGBTI ľudí a umožňujú reflektovať správanie, ktoré sa v istom aspekte podobá prežívaniu LGBTI ľudí.

Aktivita C.1.: *Bingo*

Cieľ: Uvedomiť si výhody a privilégiá, ktoré majú heterosexuálne orientovaní ľudia v dôsledku toho, že ich sexuálna orientácia je akceptovaná a považovaná za prirodzenú. Uvedomiť si potreby LGBTI ľudí a možnosti, akými by mohli získať obdobné práva, aké majú heterosexuáli a heterosexuálky.

Čas: 45 minút

Materiál: Vopred pripravené inštrukcie k aktivite, papiere, perá.

Odporúčania: Aktivita je vhodná pre druhý stupeň základných škôl a pre študentov a študentky stredných škôl. Aktivita je skôr zameraná na sexuálnu orientáciu, ale môžete ju modifikovať na rodovú identitu, t. z., že môžete robiť podobnú aktivitu s tým, že sa zameriate na postavenie transrodových a intersexuálnych ľudí.

Pokyny: Účastníkov a účastníčky rozdeľte na štyri a viac skupín, pričom v každej skupine bude asi 5 – 6 ľudí. Každá zo skupín dostane na papier napísanú svoju inštrukciu (ak je viac skupín účastníkov a účastníčok, rovnaká inštrukcia sa môže opakovať vo viacerých skupinkách).

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL

Inštrukcie:

1. skupina:

Ste heterosexuálne orientované ženy a muži. Skúste porozmýšľať a napísať čo najviac prejavov a činností (partnerských, erotických, intímnych), ktoré vám umožňujú v rozličných oblastiach života robiť vašu heterosexuálnu orientáciu. (Čo môžete robiť a ako sa môžete správať, keď máte partnera, či partnerku, keď ste s ním /s ňou na verejnosti, čo môžete robiť, keď nemáte partnera /ku a chceli by ste mať, a podobne). Aké výhody, možnosti a práva máte v porovnaní s homosexuálne a bisexuálne orientovanými ľuďmi?

2. skupina:

Ste heterosexuálne orientovaní muži a ženy. Porozmýšľajte a skúste napísať čo najviac nevýhod, ktoré majú v porovnaní s vami homosexuálne a bisexuálne orientovaní ľudia. Čo všetko nemôžu (alebo by nemali) podľa vás geji, lesby, bisexuáli / bisexuálky robiť, ako sa nemôžu správať, čo nemôžu prejavovať a v akých oblastiach. Majú podľa vášho názoru, nejakým spôsobom sťažené možnosti súvisiace s naplnením ich vzťahov a potrieb v živote? Ak áno, ako? Ak nie, prečo si to myslíte?

3. skupina:

Predstavte si, že ste homosexuálne orientovaní muži a ženy. Skúste napísať čo najviac ťažkostí a nevýhod, ktoré môžete mať v živote v porovnaní s heterosexuálne orientovanými ľuďmi. Čo by podľa mienky väčšinovej spoločnosti nemali robiť, ako by ste sa nemali správať a prejavovať? V akej oblasti a aké ťažkosti by ste cítili? (Napríklad pri snahe nájsť si partnera či partnerku a žiť spolu s ním /s ňou?)

4. skupina:

Predstavte si, že ste homosexuálne orientované ženy a muži. Porozmýšľajte a skúste napísať, aké výhody, privilégia a práva majú v porovnaní s vami heterosexuálne orientovaní ľudia. Aké prejavy správania (partnerské, erotické, intímne) môžu v porovnaní s vami robiť, ako sa môžu správať a čo môžu prejavovať, či už v súkromí alebo na verejnosti?

Po ukončení práce v skupinách prezentuje výbraný člen alebo členka danej skupiny myšlienky, ktoré sa napísali v rámci skupiny. Najprv zapisujete na tabuľu výhody a privilégia od všetkých skupín a potom do 2. stĺpca zapíšte aj zistené ťažkosti a nevýhody.

Odpovede jednotlivých skupín budú pravdepodobne navzájom podobné a dopĺňajúce sa. Môžete si všimnúť prípadné rozdiely medzi tým, aké výhody heterosexuálov a heterosexuálok si uvedomuje skupina gejev a lesbičiek a aké výhody si uvedomuje skupina heterosexuálov a heterosexuálok (tí a tie si zvyčajne menej uvedomujú svoje výhody a privilégia, keďže im v živote nechýbajú a pokladajú ich za samozrejmé. Homosexuálne orientovaní ľudia si ich uvedomujú podstatne viac, keďže ich potrebujú, ale nemajú ich). Ak sa nejaké rozdiely v skupinkách vyskytnú, môžete na ne v danom zmysle poukázať.

Účastníkom a účastníčkam možno tiež ukázať, že narodiť sa heterosexuálom a heterosexuálkou je niečo ako darček, či „výhra“, keďže heterosexuality im v dôsledku postoja spoločnosti prináša mnohé práva a výhody.

Diskusia:

Po zapísaní privilégií a nevýhod na tabuľu možno rozvinúť diskusiu ďalším smerom. Napr. otázkou, ktoré z privilégií by boli účastníci a účastníčky ochotné zdieľať aj s gejmí, lesbičkami a bisexuálmi? Ktoré by im „dopriali“ a prečo? Ktoré zo zapísaných výhod a práv by účastníci a účastníčky homosexuálnym a bisexuálnym ľuďom odopreli a prečo?

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022

First published in 2022

Amnesty International Slovensko

Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022

Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL

Skupina gejev, lesbiab, bisexuálov a bisexuálok môže následne skúsiť argumentovať proti odopieraniu akejkoľvek z výhod.

Na záver možno diskutovať tiež o tom, ako by mohli heterosexuálni ľudia pomôcť, aby mali LGBTI ľudia rovnaké privilégia a práva, ako majú oni sami (napr. zastáť sa geja, keď ho niekto zosmiešňuje alebo napadne, nerozprávať vtipy o homosexuáloch a homosexuálkach, otvárať tému homosexuality s rovesníkmi a rovesníčkami a argumentovať za práva LGBTI ľudí a pod.). Je dôležité zdôrazniť význam zrovnoprávnenia LGBTI ľudí, kedy nejde o získanie nejakých extra privilégií a výhod, ktoré heterosexuálne orientovaní ľudia nemajú, ale získať rovnoprávne postavenie voči nim.

Aktivita C.2.: Jednôstovka

Cieľ: Pomôcť študentom a študentkám zvýšiť empatiu ku LGBT ľuďom, uvedomiť si, čo zažívajú LGBT ľudia pri procese coming out.

Čas: 45 minút

Materiál: Scenáre pre jednotlivé osoby, voľný priestor, ktorý možno využiť ako javisko.

Odporúčania: Aktivita je vhodná a pre študentov a študentky stredných škôl. Aktivita by nemala byť aktivitou sama o sebe, ale mala by byť súčasťou skupiny aktivít, ako napr. viachodinového alebo celodenného workshopu. Aktivita si vyžaduje pohodlné sedenie pre každého účastníka a účastníčku (napr. sedenie v kruhu) a ticho, nerušenie hodiny. Treba mať na pamäti, že sa aktivita môže dotknúť silných emócií. Rovnako je možné aktivitu modifikovať a zmeniť zameranie z homosexuálne orientovaného človeka na transrodového.

Pokyny:

Aktivitu môžete uskutočniť s väčšou alebo menšou skupinou, pri väčšej skupine bude väčšie publikum, pri menšej skupine môže byť v publiku len zopár ľudí. Vyzvite účastníčky a účastníkov, aby sa prihlásili dobrovoľne herečky a herci do hry, ktorú chcete zohrať. Potrebujete 6 hercov a herečiek.

- Postava č. 1: Mama
- Postava č. 2: Otec
- Postava č. 3: Dcéra / Syn
- Postava č. 4: Priateľ, resp. priateľka syna / dcéry (toho istého pohlavia ako dcéra / syn)
- Postava č. 5: Sestra / Brat
- Postava č. 6: Stará mama / Starý otec

Hercom a herečkám rozdajte scenáre, kde majú napísané charakteristiky svojich postáv (pozri ďalej). Požiadajte ich, aby si prečítali svoje role a aby sa na chvíľu stali ľuďmi, z týchto scenárov, nech sa pokúsia zahrať svoju postavu čo najviac vhodnejšie, najlepšie ako vedia.

Hra sa bude improvizovať, a preto ich vyzvite, aby reagovali alebo čokoľvek povedali vtedy, keď sami uznajú za vhodné. Na záver im pripomeňte, aby sa pokúsili stať osobou zo scenára. Účastníkom a účastníčkam dajte niekoľko minút na prípravu.

Inštrukcia pre publikum:

Počas hry sa skúste vžiť do jednotlivých postáv. Zachytávajte pocity, ktoré vo vás vyvolá, či už sa budete cítiť neprijímne, uvoľnene, napäto alebo inak. Zapamätajte si každý

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022

First published in 2022

Amnesty International Slovensko

Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022

Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL

pripad, keď sa prejaví homofóbia, a ako to na vás pôsobí. Taktiež si všimnite, ako ovplyvní gejo, lesby a ako ovplyvní heterosexuálov a heterosexuálky.

Scenáre pre hercov a herečky:

Dcéra alebo syn, ktorý /á sa rozhodol /la pre coming out:	Ste lesba / gej. Ste s týmto faktom už pozitívne vyrovnaná /ý. Chcete sa svojim rodičom pomôcť, aby vás pochopili. Chcete, aby vedeli, že ich máte radi a že ich z ničoho neobviňujete. Ste kým ste, a ste šťastná /ý. Nemôžete sa zmeniť a ani by ste nechceli byť niekým iným, než tým, kým ste. Pozvali ste si svoju priateľku / priateľa, aby bol pri tom, keď to povieť rodičom, ktorí si myslia, že ste len kamarátky /kamaráti zo školy.
Priateľka /priateľ:	Hovorili ste so svojou priateľkou /priateľom o jej /jeho túžbe povedať rodičom, ako to je. Chcete byť pri tom, keď sa rozhodne im to povedať. Vašou úlohou ako partnerky /partnera je byť oporou. Môžete to vyjadriť akýmkoľvek spôsobom.
Mama:	Nemôžete pochopiť, ako môže byť vaše dieťa lesbou /gejom. Napokon si však prajete zabezpečiť príjemný domov pre svoju rodinu. Cítite ublíženie a vinu a dáte to najavo spôsobom, aký si sami vyberiete.
Otec:	Ako vojenský dôstojník s 15-ročnou kariérou ste autoritou vo svojom dome. Keď sa dozviete o sexuálnej orientácii svojho dieťaťa, veľmi sa nahneváte. Neveríte tomu, že by niektoré z vašich detí mohlo byť lesbou /gejom. Aj keď môžu byť lesby a geji v armáde, žiadne z vašich detí nebude lesbická „mužatka“ alebo „buzerant.“
Stará mama /Starý otec	Váš názor je, že homosexualita je hriech. Bojíte sa, že vaša vnučka /vnuk skončí v pekle. Napriek tomu sa snažíte zbližiť obe strany – rodičov a dieťa.
Sestra /brat	Máte rada /rád svoju sestru /brata a podporujete ju /ho. Usilujete sa presvedčiť rodičov, aby to videli z jej /jeho pohľadu.

Scéna:

Herci a herečky sa stretávajú pri rodinnom obede počas sviatkov, dcéra /syn pozval /a aj svoju priateľku /priateľa, ktorú /ktorého rodičia berú ako jej /jeho kamarátku /kamaráta.

Hru necháme plynúť. Keď uznáme za vhodné, zastavte hercov a herečky a dajte im pauzu. Obráťte sa na publikum s nasledujúcimi otázkami:

- Čo ste cítili počas predstavenia?
- Čo ste cítili k matke, otcovi, dcére /synovi, priateľke /priateľovi, sestre /bratovi, starej mame /starému otcovi?
- Čo spôsobilo vaše pocity?
- Aké stereotypy sa objavili?
- Aké prípady homofóbie ste si všimli a ako to ovplyvnilo obe strany: gejo / lesby a heterosexuálov a heterosexuálky?

Potom sa obráťte na hercov a herečky a spýtajte sa ich, ako sa cítili vo svojej úlohe.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022

First published in 2022

Amnesty International Slovensko

Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022

Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL

Diskusia:

Účastníkov a účastníčok sa môžete spýtať, s kým sa najväčšími stotožnili. Nemusia to povedať nahlas, ale nech sa zamyslia, na koho sa najviac podobajú na základe hodnôt a pocitov, ktoré jednotlivé postavy vyjadrili. Požiadajte ich, aby sami sebe položili otázku, čo to pre nich znamená ako pre kamaráta/kamarátku niekoho, kto je gej, lesbička, bisexuál, bisexuálka, (príp. transrodový človek). Na záver dajte priestor postrehom, poznámkam a podobne.

Aktivita C.3.: Tajomstvo

Cieľ: Vcítiť sa do prežívania LGBT človeka, ktorý uvažuje o tom, či sa má so svojou sexuálnou orientáciou alebo rodovou identitou zdieľať s rodičom (alebo najbližším ľudom). Uvažovať o tom, aké rôzne faktory môžu zohrávať úlohu.

Čas: 35 minút

Materiál: Pripravené popisy jednotlivých situácií.

Odporúčania: Aktivita je vhodná pre druhý stupeň základných škôl a pre študentov a študentky stredných škôl. Aktivita sa dá taktiež modifikovať, a to tak, že miesto geja alebo lesbičky bude postava Olivera alebo Viery prehodnocovať svoju rodovú identitu.

Pokyny:

Účastníkov a účastníčky rozdelte na dve polovice. Každé skupine poskytnite popis jednej z týchto situácií:

- **Oliver** (17 rokov) je jediným dieťaťom rodičov, s ktorými býva. Ich vzájomné vzťahy sú priemerné. Študuje na gymnáziu a po jeho skončení plánuje ísť aj na vysokú školu. V spoločnosti je skôr uzavretý, no pred časom sa zoznámil s chlapcom, s ktorým si veľmi dobre rozumie, ale zatiaľ musia držať svoj vzťah v tajnosti. Aj preto uvažuje o zdieľaní s rodičom, že je gej. Takisto sa dajú modifikovať jednotlivé situácie.
- **Viera** (21 rokov) je prostredná z troch detí. Bola vychovávaná v kresťanskej viere. Zamestnanie má, ale ešte stále žije s rodičmi. So svojou lesbickou orientáciou sa zdieľala s sестrou, ktorá reagovala celkom pozitívne. Aj keď sa obáva odmietnutia rodičov, chce sa im už zdieľať, lebo si vyčíta, že im o sebe nehovorí pravdu.

Úlohou skupín je uvažovať a rozhodnúť, či by sa v Oliverovej situácii (skupina č. 1) a vo Vierevej situácii (skupina č. 2) zdieľali s rodičom. Čo považovali za dôležité pri rozhodovaní? Čo iné by ešte urobili na mieste Olivera a Viery? Potom prednesú svoje závery aj druhej skupine.

Diskusia:

Na záver sa môžete spoločne porozprávať, aké to bolo, rozhodovať o krokoch Olivera a Viery? Čo vám spôsobovalo problémy pri uvažovaní? Všimli ste si nejaké stereotypy, ktoré ovplyvnili vaše rozhodovanie?

Aktivita C.4.: Môj priateľ, moja priateľka

Cieľ: Návčik vhodných techník, ako pomôcť priateľovi, či priateľke v procese coming outu, praktickou formou sprístupniť, čo vlastne coming out je.

Čas: 20 minút

Materiál: Papier a perá.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL

Odporúčania: Aktivita je vhodná pre druhý stupeň základných škôl a pre študentov a študentky stredných škôl. Aktivita sa dá taktiež modifikovať, a to tak, že miesto geja alebo lesby bude postava Olivera alebo Viery prehodnocovať svoju rodovú identitu.

Pokyny:

Aktivitu je vhodné zadať v skupinkách po štyroch (ideálne je, aby v každej skupinke boli zastúpené aj dievčatá aj chlapci). Skupinka dostane za úlohu rozmyslieť si, ako by sa zachovali v prípade, keď by sa im ich najlepší kamarát či kamarátka zveril /zverila s informáciou o svojej homosexuálnej orientácii. Ideálne je, aby chlapci reagovali na „zverenie sa“ chlapca a dievčatá na „zverenie sa“ dievčaťa. Vzájomne si môžu porovnávať návrhy svojho ďalšieho konania.

Zadanie možno rôzne obmieňať. Užitočným variantom je zadanie, ako sa zachovať, keď homosexuálny kamarát či homosexuálna kamarátka oznámia aj to, že sú zamilovaní práve doňho /do nej.

Diskusia:

Rozbor by mal viesť k citlivému reagovaniu na intímne zverenie sa kamaráta či kamarátky. Empaticky premýšľať o tom, čo homosexuálny (bisexuálny) jedinec prežíva, čím sa môže trápiť v prežívanom coming oute. Môžete kladť a rozoberať otázky typu: V čom je situácia geja či lesby odlišná od vašej? Ako zareagovať, aby ste niekomu neublížili? Ako zdvorilo a taktne odmietnuť city druhého? Zmenili by ste svoje správanie k nej /k nemu? V čom by mohlo byť najväčšie úskalie vášho ďalšieho kamarátstva /priateľstva? Atď.

Aktivita C.5.: Chlapci a dievčatá

Cieľ: Identifikácia s transtémou. Aktivita slúži na pochopenie konštruktú binárneho rodového poriadku. Cieľom je poukázať na to, že sa účastníci a účastníčky v rôznych situáciách nesprávajú len podľa rodových stereotypov a na nesúlad medzi ideálom a ich správaním a prežívaním.

Čas: 40 minút

Materiál: Vopred pripravený set otázok, priestor pre voľný pohyb účastníkov a účastníčok.

Odporúčania: Aktivita je vhodná najmä pre študentov a študentky stredných škôl.

Pokyny:

Účastníkom a účastníčkam prečítajte set otázok a ponúknite im ako odpoveď jednu z dvoch strán miestnosti. Účastníčky a účastníci sa spoločne presúvajú podľa núteného výberu odpovede na set otázok a tvrdení zameraných na rodovú binaritu.

Set otázok:

- Cítim sa iba ako muž, iba ako žena.
- Vždy sa správam len ako muž, len ako žena.
- Moje koníčky sú iba mužské, iba ženské.
- Oblekam si len mužské, len ženské oblečenie.
- Hrával/a som sa iba s chlapčenskými alebo iba s dievčenskými hračkami.
- Priťahujú ma iba muži/iba ženy.
- Mám len mužské/ len ženské chromozómy.
- Ostatní/é ma vnímajú len ako muža, len ako ženu.
- V občianskom preukaze mám mužské/ženské pohlavie.
- Na všetky otázky som odpovedal/a pravdivo.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022

First published in 2022

Amnesty International Slovensko

Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022

Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL

Po realizácii aktivity môžete účastníkom a účastníčkam opäť prečítať set otázok a ponúknuť im zaradenie sa na pomyselné kontinuum, namiesto zaradenia sa do jednej z dvoch binárnych kategórií: muž alebo žena.

Diskusia:

Pri tejto aktivite má diskusia veľký význam. Diskusiu je vhodné začať otázkami: Ako ste sa cítili? Vedeli ste sa pri všetkých otázkach zaradiť? Aktivitu je možné zavŕšiť vysvetlením pojmu transrodovosť:

V živote máme zvyčajne na výber dve normy - sme muži alebo ženy. Avšak sú aj praktiky a identity rodu, ktoré prekračujú, či stierajú hranice medzi týmto binárnym rodovým systémom – nazývame ich TRANSRODOVOSŤ. Transrodovosť znamená všetky praktiky a identity, ktoré prekračujú, narúšajú, či stierajú hranice binárneho rodového systému. Označuje jednotlivcov, správanie a skupiny, ktoré sa odlišujú od kultúrne konvenčných rodových rolí. Pod tento pojem spadá široké spektrum ľudí: transsexuáli / transexuálky, transvestiti, genderqueer, bi-rodový ľudia, drag kings či drag queens a mnohí/mnohé ďalšie.

D. Ako konať a vyjadriť podporu LGBTI ľuďom.

Táto oblasť zahŕňa aktivity, ktorých výsledkom je „produkt“ v prospech LGBTI komunity, ako sú nástenka, článok, obrázky a pod. Patria sem aktivity, ktoré mobilizujú k uvažovaniu, ako reagovať a aké kroky podniknúť na podporu ľudí zo sexuálnych minorít.

Aktivita D.1.: Reklamná kampaň

Cieľ: Posilniť v študentoch a študentkách pozitívne postoje ku LGBTI ľuďom a podporiť ich v aktívnom vyjadrení pozitívnych postojov. Cieľom je tiež povzbudiť v študentoch a študentkách kreativitu.

Čas: 45 minút. Práca v skupinách trvá približne 20 minút a ďalších 25 minút prezentácia výsledkov práce skupín (každú aktivitu možno rozšíriť aj na 30–40 minút, t. j. spolu 90 minút).

Materiál: Papier, fixky, farebný papier, rôzne časopisy a noviny – obrázkové (najmä s ľuďmi), lepidlo, nožnice a iné pomôcky podľa potreby.

Odporúčania: Aktivita je vhodná pre prvý, druhý stupeň základných škôl a pre študentov a študentky stredných škôl.

Pokyny:

Vytvoríme skupiny účastníkov a účastníčok – dobrovoľné, prípadne náhodné – po cca 4 – 6 účastníkov a účastníčok. Zadať im pripraviť reklamnú kampaň, ktorej cieľom je spochybňovať predsudky proti LGBTI ľuďom a posilniť pozitívne postoje verejnosti.

Účastníci a účastníčky môžu pripraviť:

- billboardy, slogany – nakresliť;
- rozhlasové spoty – napísať, rozkresliť scenár, prípadne ho predviesť;
- televízne spoty – napísať, rozkresliť scenár, prípadne ho predviesť;

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022
First published in 2022
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL

- plagáty, letáky – nakresliť.

Úlohy možno rozdeliť: jedna skupina pripraví billboardy, druhá rozhlasové spoty, tretia televízny spot a pod.

Alternatíva:

Aktivitu môžete zadať aj ako domáci projekt – vymyslieť celkovú kampaň. Na ďalšej hodine by mali účastníci a účastníčky čo najživšie a najkonkrétnejšie prezentovať svoje kampane a obhájiť ich. Účastníkom a účastníckam tiež môžete zadať prípravu násteniek, ktoré sú v škole na chodbách alebo v konkrétnej triede, a potom ich aj naozaj inštalovať.

Diskusia:

Na záver sa môžete s účastníkmi a účastníčkami porozprávať o tom, čo vytvorili, napr. akú skupinu ľudí chceli svojimi výtvarmi osloviť a ako sa im podarilo k tejto skupine ľudí priblížiť.

Aktivita D.2.: Novinársky príspevok

Cieľ: Posilniť v študentkách a študentoch pozitívne postoje voči LGBTI ľuďom a podporiť ich v aktívnom vyjadrení pozitívnych postojov.

Čas: 45 minút

Materiál: Papiere, perá, samolepiace papienky (môžete ich použiť pri hlasovaní).

Odporúčania: Aktivita je vhodná pre druhý stupeň základných škôl a pre študentov a študentky stredných škôl.

Pokyny:

Účastníčky a účastníkov požiadajte, aby pripravili do školského časopisu článok (do školského rozhlasu príspevok) obhajujúci práva LGBTI komunity.

Témy môžu byť:

- Prečo je dôležité, aby parlament prijal zákon o registrovanom partnerstve?
- Deti z LGBT rodiny sa majú rovnako dobre ako deti heterosexuálnych rodičov.

Alternatíva:

Úlohu je možné zadať napr. aj ako slohovú úlohu na hodine slovenského jazyka. Aktivitu môžete obohatiť o prvok súťaže. Zadať účastníkom a účastníckam, aby článok napísali na počítači a aby ho nepodpisovali. Požiadajte ich, aby ho priniesli na hodinu, kde budú všetky vystavené. Účastníci a účastníčky majú celú hodinu na to, aby si prečítali príspevky ostatných a zapísali si pre seba hodnotenie. Účastníci a účastníčky samostatne vyberú každý / á za seba 3 najlepšie príspevky – bez poradia (anonymne na lístok alebo nakreslením bodu priamo pod príspevok). Spočítajte body a vyhodnoťte články, ktoré získali najviac bodov.

Diskusia:

S účastníkmi a účastníčkami môžete hovoriť o tom, prečo sa im viaceré príspevky páčili, prečo im dali svoje hlasy, čo ich na nich zaujalo a pod.

Aktivita D.3.: Ako sa môžu geji a lesby zoznámiť

Cieľ: Aktivita umožňuje pochopiť situáciu gejev a lesbiab a posilňuje empatiu.

Čas: 30 minút

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022

First published in 2022

Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022

Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL

Materiál: Papiere a perá.

Odporúčania: Aktivita je vhodná pre druhý stupeň základných škôl a pre študentov a študentky stredných škôl.

Pokyny:

Zadajte účastníkom a účastníčkam, aby premýšľali a napísali, čo by poradili svojim gej priateľom či lesbickým priateľkám, ako a kde sa môžu zoznamovať so svojimi partnermi či partnerkami. Nechajte im čas približne 10 až 15 minút.

Hlavným ťažiskom aktivity je následná diskusia. Mala by viesť k zamysleniu sa nad neľahkou situáciou gejov a lesbičiek pri zoznamovaní. Účastníčky a účastníci môžu uvažovať o rôznych formách zoznámenia, ich výhodách a úskaliach. Väčšina účastníkov a účastníčok konfrontuje aj svoje možnosti zoznámenia a diskusia sa zvyčajne stáča k všeobecnejším otázkam.

Diskusiu môžete začať otázkami. Napríklad, v čom je zoznamovanie gejov a lesbičiek ťažšie? V čom je ich situácia rovnaká ako pri heterosexuálkach a heterosexuáloch? Sú nejaké formy zoznamovania viac efektívne? Ako by ste túto situáciu riešili vy?

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022

First published in 2022

Amnesty International Slovensko

Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022

Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

**AMNESTY INTERNATIONAL
JE GLOBÁLNE HNU Tie
BOJUJÚCE ZA ĽUDSKÉ
PRÁVA. NESPRÁVODLIVOSŤ,
KTORÁ SA DEJE JEDNÉMU
ČLOVEKU SA TÝKA NÁS
VŠETKÝCH..**

MAGAZÍN: ĽUDSKÉ PRÁVA LGBT+ ĽUDÍ

MAGAZÍN JE SÚČASŤOU PROJEKTU 100KA. PROJEKT 100KA JE PODPORENÝ Z PROGRAMU ACTIVE CITIZENS FUND SLOVAKIA FINANCOVANÉHO Z FINANČNÉHO MECHANIZMU EHP 2014-2021. SPRÁVCOM PROGRAMU JE NADÁCIA EKOPOLIS V PARTNERSTVE S NADÁCIOU OTVORENEJ SPOLOČNOSTI A KARPATSKOU NADÁCIOU.

Iceland
Liechtenstein
Norway **Active
citizens fund**

AMNESTY INTERNATIONAL SLOVENSKO

www.amnesty.sk

amnesty@amnesty.sk

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2022

First published in 2022

Amnesty International Slovensko

Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 07/2022

Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

